REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următorele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, . Oppelik Nachf., Anton Oppelik. In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsebet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colonă 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Duminecă 11).

„GAZETA" iese în fie-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe trei lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe trei lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 61.—Anul LXVI. Brașov, Duminecă 16 (29) Martie 1903.

„Voința țĕrii".

„...Etă că în țĕră fierbe. Aicĭ în capitala ei se vĕd di de di minunatele manifestărĭ ale voinței naționale, cum nu s'a mai vĕdut până acuma. Nu majoritatea dietei representă acum voința, dispositiunea, pornirea și patima țĕrii, ci mulțimea poporului, care cu credință tare peregrineză înaintea dietei, unde cere, unde pretinde validitarea drepturilor națiunei și apĕrarea intereselor ei..."

Așa scrie fóia de frunte a partidei kosuthiste, „Egyetértés", vorbind despre starea de față a lucrurilor.

Ne sunt cunoscute manifestările „voinței țĕrii", despre care vorbesce fóia maghiară koșuthistă.

Scim, că dilnic sosesc în Budapesta deputațiunĭ din orașele și ținuturile maghiare, că aceste se duc înaintea clădirei dietei și cer sĕ li-se dea întrare, ca sĕ-șĭ arate nemulțumirile lor și sĕ-șĭ aștérnă cererile și pretensiunile. Și președintele camerei ungare, contele Apponyi, le dă întrare, le primesce și le ține câte o vorbire spre a le liniști și a le da speranță, că cei aleșĭ ca „representanțĭ ai poporului", — carĭ după disa lui „Egyetértés" adĭ nu mai representă voința țĕrii (dér când au representat'o?) — veghiéză asupra drepturilor și intereselor „națiunei" și nu vor lăsa sĕ sufere scădere.

Cunóscem și drepturile pe carĭ vor sĕ le validiteze cei ce bat cu jalbele în proțap drumurile la Pesta și cer întrare și ascultare în dieta țĕrii. Alaltă-erĭ a sosit acolo o deputație monstră dela Toth și atâta au vociferat înaintea dietei, până ce au fost lăsațĭ sĕ între în clădire peste cincĭ sute de purtătorĭ ai „voinței țĕrei", cărora Apponyi li-a vorbit despre dreptul de petițiune la corónă și la parlament, și le-a spus, că poporul face bine décă se folosesce de acest drept. Óre tot de părerea acésta a fost Apponyi și când nu s'a tratat de conaționalĭ ai sĕi?

Destul că ne este cunoscută „voința națiunei", căreia iau dat espresiune și demonstranții de stradă din Budapesta, atuncĭ, când s'au încăierat cu poliția d-lui Szell, vrênd s'arate că acum și „patimele" națiunei nu le mai representă partidul guvernului, care face majoritatea în cameră, cu șeful sĕu Szell, ci colectivitatea națională koșuthistă, ce se adună pe stradele capitalei și înaintea parlamentului.

„Voința, disposiția, pornirea și patima țĕrii" ce se manifestă din partea „mulțimei poporului", are, precum ne este cunoscut, ținta de a alunga limba germană din acea parte a armatei comune, ce se recruteză din Ungaria, și a crea astfel din ea o armată națională maghiară.

Cum sĕ se pótă împlini acésta dorință a poporului suveran koșuthist, nu o póte spune nimenĭ și oposițiunea, care a pus la cale tóte protestele și demonstrațiunile, nu scie ea însășĭ ce sĕ mai încépă. căcĭ se 'nglódă tot mai mult într'o încăpăținare, din care nu póte eși teafĕră nicĭ ea, nicĭ țéra, fiind-că ceea-ce pretinde „voința națiunei" purtată de massele de popor ce peregrinéză la Pesta, este simplamente, pentru acum și încă pentru multă vreme, nerealisabil. A se desbina în două armata comună este în împrejurările grele internaționale de adĭ cu neputință. Acésta s'ar puté întêmpla numai încetând monarchia nóstră de a figura ca mare putere între celelalte.

Ce vor dér Koșuthiștii și aliații lor? Sĕ li-se facă concesiunĭ? Ceeace le-au pus în vedere ministru-președinte și ministrul de honvedĭ, că adecă se vor face óre-carĭ modificărĭ în emblemele de pe stégurile armatei, nu se va întêmpla așa de curênd, și nu e nicĭ sigur décă se va întêmpla. Concesiunea ca sĕ fie strămutațĭ oficerii din țĕră la regimentele din Ungaria s'a împlinit întru cât va și așa se va face și în viitor.

Ce vréu dér cei din estrema stângă cu obstrucțiunea și cu demonstrațiunile lor?

Szell le-a spus'o verde, că cu tóte strigătele lor nu-l vor mișca din loc, că el va aștepta liniștit și cu sânge rece până ce le va trece furia. Și décă vor merge prea departe și vor sili guvernul a lua mĕsurĭ în afară de lege, antiparlamentare, și acésta o va face.

In cestiunea apĕrării unității armatei, Szell și guvernul sĕu póte fi sigur de sprijinul și încrederea Majestății Sale. Încă odată dér ce vor koșuthiștii?

Ei se plâng de slăbiciunea guvernului. Însĕ adevĕrul este, că cele ce se petrec adĭ în Budapesta dovedesc tot-odată și slăbiciunea ocârmuirei și aceea a „țĕrei" demonstrante.

Revista politică.

Sĕptĕmâna acésta a fost forte agitată în Budapesta. Demonstrațiunile sângerose despre carĭ am spus la revista numĕrului trecut de Duminecă că s'au petrecut pe stradele „capitalei și residenței" unguresci, au dat kossuthiștilor material bogat pentru a face *gălăgie nespus de mare în dietă* și în gazetele lor. De Sâmbătă începênd în trei patru ședințe ale dietei nu s'a vorbit decât despre „actele barbare" sĕvîrșite de polițiștĭ contra „generósei" tinerimĭ universitare maghiare și contra cetățenilor înflăcărațĭ pentru idealul Maghiarilor. Și fiind-că tărăboiul de Vinerea trecută se făcuse tocmai din incidentul aniversării morții lui Kossuth, adoratorii acestuia au pus cestiunea pe tĕrêmul, că guvernul și organele polițienescĭ au voit sĕ sugrume în tinerime și în cetățenĭ cultul față de acest „idol al națiunei". Atacurĭ violente și necruțătóre au fost îndreptate — cu gura — contra poliției, pe care iroii din stânga și stânga estremă au numit'o „barbară", „vandală", „ucigașă" și tot ce póte fi mai rĕu. Ministrului-president Szell i-s'a cerut, sĕ alunge din post pe șeful poliției, la ordinele căruia polițiștii au dat năvală asupra voinicoșilor demonstranțĭ, a făcut us de sabie, și a îmblătit în drépta și în stânga pe orĭ-cine i-a stat în cale. Ministrul a rĕspuns, că n'are sĕ ia nicĭ o mĕsură până când cercetarea ce s'a deschis nu va fi încheiată și că nu va suferi ca dieta sĕ devină un convent în care minoritatea sĕ teroriseze după plac majoritatea. Rĕspunsul acesta i-a îndărgit și mai mult pe kossuthiștĭ.

*

Sgomotul ce-l fac în dietă kossuthiștii, este sprijinit prin gălăgia ce-o fac pe strade universitarii ungurĭ. Aprópe de o sĕptĕmână „capitala și residența" este teatru de *demonstrațiunĭ* neîntrerupte. Ocasiunĭ li-se ofer destule și le caută înadins. Tinerii nu mai frequenteză cursurile la universitate, ér senatul universitar, ca sĕ se evite scandalurile în chiar edificiul universității, a suspendat cursurile. Tinerii, în urma acesta, s'au mai potolit și au decis sĕ nu turbure mersul prelegerilor, însĕ în fie-care seră sĕ se adune și sĕ continue mișcarea.

*

Intr'aceea *lupta contra proiectelor militare* se urméză c'un zel vrednic de-o causă mai bună. Partidul kossuthist așa se pare că șĭ-a pus de gând sĕ întrebuințeze tóte armele pentru a rĕsturna proiectele, respective a face pe guvern sĕ le retragă. Furia cu care atacă aceste proiecte sĕmĕnă a duh de resmiriță. In fața acestei mișcărĭ cu anume tendință de a stórce de la locurile mai înalte concesiunĭ naționale maghiare în armata comună, guvernul stă cu mânile legate, nu póte face nimic, nu cutéză a întreprinde nimic pentru a sdrobi resistența cerbicósă koșuthistă.

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

De-ale bĕtrânilor.

Snóvă de: Koevari.

Ded. lui G. Trifu.

Era pe dunga morții bĕtrânul. Muria și nu muria. Némurile de jur împrejur pe lângă el așteptând, nu că dór n'a muri, ci că ce le-a lăsa înainte de ce sĕ móră. Bĕtrânul horăia din greu, ca cel în agonie. Mai închidea ochii, mai îĭ deschidea marĭ și holbațĭ, ca cel-ce caută pe cineva. De odată dă cu ochii de fiul sĕu și-ĭ făcu semn sĕ vie mai aprópe. Fane l'a înțeles și s'a plecat spre pat, căcĭ bĕtrânului i-se inpaingineau ochii și nu vedea numai cu orile. Bĕtrânul s'a mai opintit odată și dise tremurând:

„Făniuca meu, dragul tatii, mult bine ți-am agonisit cu vecĭ pomenita maica ta și multă bucurie am avut în tine și nepoțeii miei. Am vĕdut, că eștĭ un băiat prea înțelept și bun și asta a fost bucuria nóstră. Déră scii, că cărările lumii sunt multe, unele drepte, altele strâmbe, omul neumblat iute le pierde și se rĕtăcesce. Gândit'am dară, că înainte de ce sĕ-mĭ închid ăștĭ doi ochi pe vecie, sĕ-țĭ deschid ție cartea înțelepciunei și sĕ-țĭ las pe lângă cele trecĕtóre, comóră care nu te înșélă în vecĭ și care plătesce pe sute de orĭ averile ce moștenescĭ".

Aicĭ bĕtrânul a resuflat una din tóte plămânile pe cât îl slujiau; Fane asculta cu amêndouĕ urechile, éră bĕtrânul a urmat:

„Las ție comorile neprețuite ale cumintiei și ale căutării înainte: trei sfaturĭ din bĕtrânĭ, și sĕ nu le nesocotescĭ."

Fane asculta cu încordare, éră bĕtrânul după-ce îl mai răbda tusa, începu:

„Aste-'s sfaturile mele fĕtul meu: *Cu domnĭ nicĭ când sĕ nu te împrumuțĭ,* — ai înțeles! *Sfatul teu muerii se nu ți-l dai. Sĕrăcoiu la casa ta sĕ nu găzduiescĭ.*"

Cu aceste bĕtrânul închise ochii luând calea vecĭniciei, éră Fane sta sdrobit lângă trupul fără suflare, gândind în sine, ce o sĕ însemneze acestea.

A trecut. L'au înmormêntat pe bĕtrânul cu cinstea cuvenită, cu stâlpĭ, cu ducerea în biserică, cu douĕ-spre-dece stărĭ, cu comendare mare, și celelalte. Ba i-au făcut și comĕndarea de a treia di, care a ținut până bună-altă diminéță.

Dér vremea nu ascultă de noi. Trec dile, trec sĕptĕmânĭ și lunĭ și Fanii nu i-se zărea, ce va sĕ dică vorbele tătânesĕu. De unde? Treburile îi mergeau strună; el sănĕtos și voinic; dela o vreme mai că își uitase de ele. Las' că l'o învĕța viéța.

In vecinĭ stăpânea un boier. Avut óre-când, ér acum scăpătat — móră părăsită. Când era oțĕt, nu erau bóbe, când erau d'ale — nu fiind de celelalte. Și o ducea așa „boeresce", că scițĭ d-vóstrĕ: la boierĭ nu se șéde a clăti cevașĭ. Și acésta nu ar fi chiar pe atât de rĕu, dér.... pântecele?.... bată-l sĕ-l bată, și apoi mațul?... Ci-că de-aste nicĭ boierii nu-s mântuițĭ și boierul nostru de *dâra**) lor ajunse chiar în cornul caprii.

Acum fuge la vecinul, la Făniuca și cu rugăminte, mai cu minciunĭ îmĭ scóte de la el douĕ sute de băncute. Le-a întórce domnia-sa la têrgul bróscelor.

Faniuca, — sĕ nu mai ispitescĭ unde-i bate mintea și gândul — îi dădu dragdrăguț, dicêndu-șĭ în sine: „de nu-mĭ vin banii, 'i întabulez pe curtea boierului, și apoi: Ce cinste mĕ! — Boier și prost la un adăpost!"

Têrg bun și noroc. Boierul șĭ-a mai cârpit sĕrăcia, Făniuca șĭ-a mai ușurat buzunarul. Trébă sĕ fie. Têrgul bróscelor nu-i departe. Adecă.... dicĭ „têrgul bróscelor", dér care? Asta nu o sciu nicĭ eu, nu o scia nicĭ Făniuca și tot așa, ba dóră chiar mai puțin o scia însușĭ boierul. Căcĭ da, socotesc eu; boierul nu ținea la călindarul cel cu potcóve — tata tuturor călindarelor, șĭ-apoi nu tot șolomonaru-i șolomonar, precum că nicĭ pupăza nu-i paserea raiului.

Têrgul bróștelor a trecut, trecut'a și al nucilor, ba s'a dus și a lui Sân-Medru și érășĭ a sosit al bróscelor — de douĕ, de trei, chiar și de patru orĭ, numai sutele Făniucăi nu mai sosiau, de-țĭ venea sĕ dicĭ: „au luat calea nebunului, sĕ nu se mai întórcă".

Făniuca se puse pe gândurĭ, și — apoi décă Făniuca se puse pe gândurĭ — putea sĕ nu se pună pe gândurĭ și Firónda,

*) Dâră = lipsă, neajuns.

Dinpotrivă, guvernul s'a pus pe punctul de vedere al răbdării şi aşteptării. Insuşĭ ministru-president Coloman Szell a declarat unui diarist, care s'a dus la el să-i afle părerea, că guvernul va aştepta cu sânge rece şi liniştit, décă va trebui chiar şi până la diua Sf. Stefan (20 August). Din declaraţia acésta se pare, că Szell şi cu colegii sĕi din cabinet, neavênd încotro, lasă pe kossuthiştĭ să-şi facă mendrele, vré să-i obosescă cu aşteptarea, să se înece aşa dicênd în sĕul lor propriu. Cumcă tactica acésta va avé sĕu nu vre-un resultat, viitorul are s'o dovedéscă.

*

Atât în parlamentul din Berlin, cât şi în cel din Viena, s'au făcut *interpelaţiunĭ în cestiunea Evreilor din România.* Guvernele respective au trecut cu tăcerea peste aceste interpelaţii. Au dat însĕ asigurărĭ representanţilor României, că nicĭ Germania, nicĭ Austro-Ungaria nu se va amesteca în afacerile interne ale statului român. Atitudinea acésta ar puté să servéscă de învĕţătură acelor filosemiţĭ neastîmpĕraţĭ, carĭ îşĭ ridică vocea neîndreptăţită în apĕrarea ovreismului, care chiar în România nu numai că nu e prigonit, ci îĭ merge mult mai bine, decât naţionalităţilor asuprite din alte state.

*

In „Reichsrath"-ul din Viena se lucréză pe capete pentru resolvirea cestiunei *pactului vamal austro-ungar.* Alaltă-erĭ s'a ales comisiunea pentru pact, care adĭ îşĭ va încheia lucrările. Atitudinea Cehilor este de-ocamdată pasivă; ei de altfel au declarat, că nu vor zădărnici prin obstrucţiune desbaterea şi votarea proiectelor pactului.

*

Scirile ce sosesc din *Macedonia* nu sunt de loc liniştitóre pentru diplomaţii, carĭ şi-au pus în gând să împăciuéscă spiritele agitate prin propaganda revoluţionară ce o fac Bulgarii macedonenĭ. Dilnic sosesc veştĭ despre ciocnirĭ sângeróse între bandele bulgare şi trupele turcescĭ, despre omorurĭ ce se comit de agenţii plătiţĭ ai comitetului macedonean, adĭ asupra unuia, mâne asupra altuia din notabilĭ, carĭ nu vreu să dea banĭ şi arme pentru causa bulgăréscă.

Guvernul turcesc mereu asigură puterile, că din parte-i face tot ce-i stă în putinţă pentru a introduce reformele, însĕ nu-l lasă în pace resvrătitorii bulgarĭ de-oparte, ér de altă parte Albanesii mohamedanĭ, carĭ s'au resculat formal contra reformelor, în aplicarea cărora ei vĕd sfîrşitul egemoniei musulmane.

Mişcarea Bulgarilor macedonenĭ, nu încape îndoială, e susţinută şi hrănită din Bulgaria. In rêndurile armatei bulgare a întrat frigurile mişcării revoluţionare, ér şefii ei privesc galeş spre Macedonia, unde gândesc să realiseze cu forţa armelor idealul bulgar. Se dice, că însuşĭ principele Ferdinand se lasă ademenit de acest curent. Acésta s'a vĕdut cu ocasia crisei de cabinet bulgar, căcĭ a refusat cu încăpăţinare să însărcineze pe ministrul president Daneff, omul păcii, cu luarea portofoliului rĕsboiului, după demisiunea ministrului Paprikoff. Ferdinand e pe partea partidului militarist, el încă ar vré rĕsboiul, se ţine însĕ reservat, căcĭ nu vré să-şĭ piérdă nicĭ simpatiile ómenilor sĕi, nicĭ pe acele ale Rusiei.

După cea mai nouă scire sosită din Sofia, întreg guvernul şi-a dat demisiunea. Acéstă crisă este urmarea firéscă a conflictului dintre cele două politice: politica cabinetului Daneff, salutară Bulgariei, şi politica svăpăiată şi plină de primejdii, a partidului rĕsboiului. Când va triumfa partidul din urmă, rĕsboiul nu va întârdia.

De aicĭ se esplică şi scirea, că marile puterĭ urmăresc cu vie atenţiune atitudinea principelui Ferdinand, pe care-l fac responsabil de mişcarea revoluţionarilor bulgarĭ.

SCIRILE DILEI.

— 15 Martie v.

Ordin secret militar. Un diar socialdemocrat din Viena publică un ordin secret dat de către ministrul de rĕsboiŭ către toţĭ comandanţii corpurilor de armată. Ordinul spune, că ministeriului de rĕsboiŭ i-a venit la cunoscinţă, că propaganda socialistă şi radicală-naţionalistă nisuesce a pĕtrunde şi în armată cu scop de-a introduce mişcarea contra armatei în rêndurile reserviştilor. Tendinţa acésta disolvantă, dice ordinul, va începe a lucra în scurt timp în mod sistematic. Ordinul pretinde de la comandanţii de corpurĭ şi peste tot de la autorităţile militare, să urmăréscă cu viuă atenţiune lucrul acesta să înăspréscă regulamentele pentru a scuti armata de pericolul acesta şi a raporta ministeriului despre orĭ-ce esperienţă în direcţia acésta.

Noua convenţie poştală austro-română. România şi Austro-Ungaria au semnat în diua de 15 Februarie trecut, o nouă convenţie poştală. Étă, în părţile lui interesante, noul angajament: 1) De la 1 Aprilie — data intrărei în vigóre a nouei convenţiunĭ — taxa redusă de 15 banĭ pentru scrisorile de 15 grame nu mai e menţinută decât pentru Bucovina. Pentru tótă Ungaria taxa va fi 25 banĭ pentru o scrisóre de 15 grame; 50 banĭ pentru scrisorile nefrancate. 2) Taxa cărţeĭ poştale e de 10 banĭ pentru Austria (inclusiv Bucovina) şi Ungaria. 3) Obiectele recomandate pot fi grevate de rambursurĭ până la 1000 lei numai pentru Austria; pentru Ungaria se menţine maximul de 500 lei, astădĭ în vigóre. 4) Mandatele postale şi telegrafice, pentru Austria şi Ungaria sunt admise până la suma de 1000 lei. Dér, mandatele poştale provenind din Austria şi Ungaria nu vor puté fi achitate în România de cât în 16 localităţĭ şi nu mai pentru sume carĭ n'ar trece de cincĭ sute lei. 5) Pentru coletele poştale presentate în România cu destinaţiune în Austro-Ungaria, expeditorul póte asuma plata taxelor vamale. astfel ca destinatorul să primésca pachetul liber de orĭ-ce sarcinĭ.

Esposiţia „societăţii Agrare". Comitetul „Societăţii Agrare" din Bucuresci s'a întrunit Sâmbătă şi a ales diferitele comisiunĭ, în vederea esposiţiei, ce acéstă societate va aranja-o la tómnă. Comisarĭ specialĭ au fost aleşĭ pentru: agricultură V. C. Munteanu, viticultură D. C. Roman silvicultură D. I. Zane, zootechnică A. Lăcusteanu, piscicultură Gr. Antipa, mine şi cariere C. Alimănişteanu, maşine agricole I. C. Petrescu, industrii agricole B. G. Assan, ţesăturĭ şi vestminte d-na Maria Fălcoianu, horticultură Hasagianu, higienă Dr. V. Babeş, mişcarea scientifică Dr. C. Istrati. Exposiţia acésta va dura 2 lunĭ, de la 1 Septemvrie până la 1 Noemvrie şi va fi aranjată pe locul viran de lângă imprimeria statului şi Cismegiu, în Bucurescĭ. Preşedintele societăţii agrare d-l St. Greceanu a fost primit Sâmbătă în audienţă de M. S. Regele, căruia i-a presentat regulamentul exposiţiei agricole. M. Sa a promis tot concursul pentru reuşita deplină a esposiţiunii. Administraţiunea domeniilor corónei va cheltui 25.000 lei pentru secţiunile sale. Instalarea esposiţiei, după cum se vorbesce, va fi ceva magnific şi naţional în acelaşĭ timp. Paviliónele vor fi construite în stilul locuinţelor ţĕranilor românĭ de pretutindenĭ, adecă din Macedonia, Basarabia, Bucovina, Transilvania etc. Primăria oraşului va servi lumina electrică la tóte instalaţiunile esposiţiei.

Maghiarisare prin şcólă. Din *Bacĭfalu* i-se scrie „T. R.": „Ministrul de culte şi instrucţiune publică a dispus prin o ordinaţiune din anul trecut, ca copiii şi fetele de la şcóla de repetiţiune (de la 12—15 anĭ) *să frequenteze şcóla de economie a statului*, acolo, unde comunele sĕu confesiunile n'au şcóla lor proprie de economie. Aşa s'a dispus şi cu privire la comuna nóstră, în ce privesce fetiţele, carĭ se află acasă, pe când copii, cum împlinesc anul 12 de etate şi termină cursurile şcólei elementare, se duc toţĭ în România şi nu pot fi trimişĭ la şcóla de economie a statutului. Fetiţelor, carĭ frequentéză acéstă şcólă li-se predă cetirea, limba maghiară, computul, istoria şi geografia, însĕ *tóte în limba maghiară*, aşa că ele nu pricep din aceea ce li-se propune de cât numai ce le esplică o fetiţă, elevă şi ea a şcólei numite, care cunósce atât limba maghiară, cât şi cea română. In modul acesta óre ce spor póte să dea şcóla? Mai e de notat, că fetiţele române de la şcóla acésta sunt *în continu împroşcate din partea elevilor maghiarĭ*, o împrejurare asupra căreia am cere să fie mai bine îndreptată atenţiunea învĕţătorilor". — Étă o nouă modalitate de maghiarisare!

Academia Română a ţinut erĭ, Vinerĭ, la óra 1 p. m. şedinţă publică în localul sĕu. S'au făcut următórele comunicărĭ: D-l At. *Marienescu*: despre Articol şi declinaţiune. D-l Dr. I. *Felix*: Igiena şcolară, istoria ei, starea ei actuală. Partea II (Educaţia fetelor, esercitiul corporal, bólele şcolare.)

Bancă românéscă în Petroşenĭ. Aflăm cu plăcere, că inteligenţa română din Petroşenĭ şi împrejurime în 12 Martie întrunindu-se la o consfătuire sub presidiul protopopului gr. cat. Stefan Radic, a luat hotărîre de a înfiinţa un istitut de credit şi economii în Petroşenĭ şi pentru facerea preparativelor necasare a ales o comisiune de 3 membri.

D-l Titu Maiorescu, şi-a dat demisiunea din senatul Universitar. Ministeriul a intervenit la Universitate pentru a se convoca Senatul şi a se proceda la o nouă alegere.

Pentru biblioteca fraţilor emigraţi în America au mai dăruit d-nul Nicolae *Oancea* jun. învĕţător în Braşov: 1) Acaftisul Maicei Domnului. 2) Cuvinte folositóre. 3) Carte de cetire de Z. Boiu. 4) Călĕtoria lui Stanley. 5) Caragiale: teatru vol. II. 6) Pomăritul de D. Comşa. 7) Istoria bisericei sf. Nicolae din Braşov. 8) Şése anuare ale gimnasiului şi şcólei comerc. super. din Braşov. 9) Germania, de G. I. Muntean.

Dela părintele Moise *Brumboiŭ* preot gr. cat. în Tohanul vechiŭ: 1) A. D. Xenopol, Istoria Românilor (2 vol.) şi 2) Ioan V. Rusu, Istoria Transilvaniei, cu inscripţia: *„Prin istorie la iubirea de nóm".*

Mulţămită publică. — Subscrisa direcţiune şcolară îşĭ exprimă şi pe calea acésta cele mai căldurôse mulţămite institutului de credit şi economii *„Albina"*

Firónda cea voinică, draga lui de muiere?! Acuma vedeau ei, ba vedeau prea bine, că cu *„nu-i"* şi *„n'am"*, nu o scoţi departe. Dér las', că or' scóte fiscaroşii, că dór' a lor pită e să încălcéscă şi să descălcéscă.

Şi se duse Fanuica la fiscaroş şi a pus el să-i scótă pîra, pe cel mai vestit fiscaroş între toţĭ fiscaroşii acelui oraş, şi 'i spuse cu graiŭ apĕsat, că „nu-l dóre, de nu-i întrece nicĭ un bănuţ deochiat din banii împrumutaţĭ, numai să-i dovedéscă pe boierul, că nu-i cu cale să năpustéscă: — *ia-te du-te* — agoniséla lui."

Se aprinse şi se înfierbântase Făniuca. Dér fiscaroşul — (O! Dómne! că toţi-s bunĭ!) a fost om cu mult mai creştin — şi mai nu sciu cum la nojiţele inimei, decât să lăcoméscă la atâta ban, ci s'a mulţumit numai cu una sută, dér aceea Făniuca să i-o pună numai decât pe masă — bine svêntată, bine numĕrată. Şi Făniuca i-o puse, cum i-s'a cerut: bine svêntată, bine numĕrată.

Şi a început pîra, pîră mare, care să-l dovedéscă pe boierul, şi Făniuca îşĭ freca îndestulĭ mânile, că chiar el a pus la cale o trébă ca asta.

Nu era săptĕmână, să nu fi mers la oraş, să se mai adeveréscă de la fiscaroşul de cum şi încât 'i stă causa, şi că nu cumva e împedecată unde-va.

Firesce, că mergênd la oraş, nu putea merge éc' aşa cu capul de-a mână, ci merge cum se merge, mergea *de-acasă*, că doră aşa se merge pe la domnĭ şi mai ales pe la un fiscaroş ca al luĭ. Éră fişcaroşul scia să-i spună, pe de atâtea-orĭ, multe lucrurĭ prea frumóse şi de el necunoscute: de cât şi cum e lucru greu a te pune cu pîra împotriva unui boier, câţĭ banĭ aruncĭ în vênt cu mituirea diregĕtorilor, carĭ toţĭ sunt sacĭ sparţĭ şi flĕmêndĭ, câţĭ merg pe timbre, pe scriitorĭ şi altele, şi că décă n'ar căuta ce caută — adecă la el şi omenia lui, pe care vrea s'o arete înaintea lumei mai lămurită decât aurul lămurit — dĕu încă în minuta acea şi-ar lua mâna de pe dênsul şi i-ar înapoia pîra, din care nicĭ aşa nu ar nicĭ un folos — ba da, cheltuelĭ şi ostenélă şi umbletele cele multe, că vedĭ, la o pâră ca asta se cere banĭ, banĭ mulţĭ, banĭ nenumĕraţĭ.

Şi Făniuca mai şi numĕra, mai şi ba, dér de purtat purta cu bună sîrguinţă banii la fiscaroş, că vedĭ la pîră trebue banĭ — banĭ mulţĭ.

Boierul se uita liniştit, cum Făniuca bate câmpii şi cum se istovesce să scótă suflet de la cel îngropat cu anii. Răspunsul boierului tot-déuna şi în tot locul era unul şi acelaşĭ: „nu pot, n'am", „n'am, nu pot". „Décă mai nărăvescĭ puţin, mai poţĭ să tragĭ niţică nădejde, dér şi atuncia nu mai *„póte"*, că doră o să-ţi primescĭ barem o părticică din banĭ, décă însĕ te pripescĭ, nu eşĭ la nimica. Tóte svêrcolirile îţĭ sunt zadarnice, căcĭ scii prea bine, că n'am nimica — nimica pe sub sóre, éră din fântâna, căreia i-a secat isvorul, înzadar trudescĭ să scoţĭ apă. Necum apă próspĕtă şi de puterĭ învietóre, dér nicĭ noroiŭ."

Făniuca îşĭ dicea, că boierul îşĭ face rîs de el, când vorbesce astfel, şi nu era leneos a da nou îndemn şi banĭ fiscaroşului, că acum chiar în ciuda boierului să scótă *cum póte mai iute* pîra la capĕt. Şi fiscaroşul a scos'o, dér diua aceea pentru Făniuca, mai amară a fost dóră, decât aceea în care îngropase pe iubiţii săi.

Banii lui cei împrumutaţĭ, nefiind de unde a-i scóte, rĕmase periţĭ pururea, éră pîra pe lângă aceştia a mâncat alte sute, sute multe, că vedĭ, la pîră trebue banĭ, banĭ mulţĭ.

Şi acuma Făniuca din nou se puse pe gândurĭ şi décă Făniuca se puse pe gândurĭ, putea óre să nu se pună pe gândurĭ şi Firónda, Firónda cea voinică, draga lui de muiere?!

Erau déră puşĭ pe gândurĭ amêndoi şi gândurile lor umblau pe unde ei le purtau, dér Făniuca gândia şi dicea în sine amărît şi dĕbălat: „Étă! am prins un cuvênt al tatii: *cu domnii nicĭ când să nu te împrumuţĭ*". Dér ce vor să dică celelalte? de-mĭ ies la capĕt şi ele aşa, atuncĭ e bine destul de sĕrăcuţul de mine!"

II.

Décă s'ar încumeta cutarele, să atingă măcar cu un cuvênt leganat frumseţa orĭ căsnicia Firóndei a Făniucăi, orĭ să dée în vileag măcar o vorbă deochiată, că-i asta, că-i ceea, o dic pe barba lui Habacuc, că

din Sibiiu, pentru ajutorul de *200 corône* votat de adunarea generală pentru fondul școlarilor noștri bolnavi și pentru ajutorul de *400 cor.* oferit de onorata direcțiune a „Albinei" din suma de disposiție pentru scopurĭ de binefacere. *Brașov*, în 15/28 Martie 1903. — *Direcțiunea școlelor medii gr. or. române din Brașov.*

Fômete în Bihor. Din Oradea-mare se raporteză diarelor, că în ținuturile Belului (Beél) satele române sunt în mare miserie. Omenii și-au gătat bucatele încă în érnă, ne mai avênd acum nicĭ barem făină de mămăligă, ér pentru nutrirea vitelor și-au descoperit grajdurile și casele Acum li-s'au gătat și paiele luate de pe coperișurĭ, ér vitele pier de fóme. Copiiĭ umblă goi golașĭ și partea cea mai mare a locuitorilor e în pericol de a muri de fóme. Causa principală a miseriei e, că de mai mulțĭ anĭ deja fabrica de sticlării și-a sistat lucrările și astfel locuitorii din jur au pierdut puțintelul câștig ce-l avéu de la fabrică, cum și faptul că pășunatele de pe dominiile episcopatului din Oradea mare fiind plantate cu pădure, ómenii nu au unde scóte vitele la pășune.

Dărnire. Evlaviosul credincios de aicĭ Ioan *Rotariu* sen. cu soția sa *Stana*, pătrunșĭ de pietate și zel creștinesc au dăruit pe séma S-tei nóstre bisericĭ gr. or. române un clopot frumos în preț de 220 corône, prin ce de nou au dovedit interesul cel viu și iubirea cea curată cătră S-ta nóstră biserică; drept ce și pe acéstă cale le esprimăm mulțămita nostră, rugând pe bunul Dumnedeu, ca fapta acésta a lor creștinéscă sĕ le fie spre liniștea și adeverata mângăiere sufletéscă. — *Mehala*, 9 (22 Martie 1903. — In numele comunei bis. gr. or. române: *Ioan Plavoșin*, paroch, cond. ofic. parochial.

Pușcă nouă. Se telegrafeză din Roma, că căpitanul de bersaglierĭ *Cei*, a inventat o pușcă fórte ușóră, care dă 20 de focurĭ pe secundă. In două minute, pușca acésta dă focurĭ echivalente cu focurile a 60 de piese de artilerie.

Indreptarea sorții cusătoreselor. In Oradea-mare fetele, carĭ își câștigă pânea cu cusutul, ținură mai deunădĭ o adunare, în care sfătuindu-se despre sórtea lor, au stabilit câte-va puncte în carĭ cer reducerea órelor de lucru și urcarea plăților. După esemplul cusătoreselor din Oradea, fetele din Brașov, dice „Br. L," au hotărît și ele convocarea unei adunărĭ pe diua de 5 Aprilie (Duminecă) la órele 10 a. m. în sala cea mică de la hotelul „Orient". Scopul adunării: organisarea și consfatuirea asupra situației lor. La acéstă adunare nu vor pute lua parte decât cusătoresele, representanții poliției și ai pressei.

Mórtea grózniсă a unei familĭ. In comuna Berivoiŭ (comitatul Făgărașului) s'a întêmplat următórea catastrofă: Intr'una din serile trecute pădurarul *Laufer* ședea cu nevasta și copiiĭ la cină. De-asupra mesei era atêrnată o lampă de un cârlig ce se afla în tavan. De-odată s'a rupt acățătórea și lampa a cădut pe masă, spărgându-se. Gazul (petroleul) s'a aprins și stropind pe d-na Laufer și pe cele trei fetițe au început sĕ le ardă hainele. Pădurarul, a luat în brațe mai întâiŭ pe copila cea mai mărișóră, în etate de 8 anĭ, vrênd s'o scape. Intr'aceea nu băgă de sémă că și hainele lui prinseră foc. Repede rupse hainele de pe copilă și le aruncă în odaie. De acestea s'au aprins covórele și perdelele și s'a făcut un fum în casă, în cât pădurariul însușĭ a trebuit sĕ ésă afară, ca sĕ nu se năduséscă. Hainele lui ardeau atuncĭ cu pară mare. Slugile au alergat după apă, pe când s'au întors însĕ tótă odaia era cuprinsă de flacărĭ. Locuința pădurarului fiind departe de sat, n'a putut nimenĭ veni în ajutor. Slugile alergau în stânga în drépta cu mințile pierdute. Pădurarul după-ce a eșit afară și-a rupt hainele de pe trup și apoi s'a repedit érăși în odaie sĕ-șĭ scape nevasta și copiiĭ. Slugile în cele din urmă au reușit a stinge focul, ér cele trei fetițe se făcuseră într'aceea scrum, ér pe părințĭ i-au scos plinĭ de arsurĭ și leșinațĭ. Scirea despre acéstă nenorocire s'a lățit ca fulgerul și veniau ómenii sĕ vadă cele întêmplate. A venit și doctorul, care i-a deșteptat pe cei doi nenorociți din leșin, dér în zadar, căcĭ femeia a murit până diminéța, ér bărbatul s'a mai chinuit până la amiadĭ, când și-a dat și el sufletul. Pe toțĭ cincĭ i-au înmormêntat de-odată cu mare jelanie.

Nouă baie (mină) de cărbunĭ în comitatul Hunedórei. O societate de esploatare a ocupat un teren de 1800 jugĕre catastrale lângă Baia-de-Criș, pe marginea hotarului comunelor Țebea și Mesteacăn. S'au făcut sondage (sfredeliturĭ) în 3 locurĭ. In primul s'a dat peste un strat de 0.80—1.05 în al doilea de 1.00—1.80 în al treilea de 3.20—6.30 metri grosime. Cărbunii conțin 9—10% cenușe. Capitalul necesar exploatării e de $1^1/_2$ milióne cor. pe care îl va da un consorțiu strĕin, înființându-se apoi o societate pe acții.

Evrei spre America. Diarele din Viena înregistreză trecerea p'acolo a două sute de Evrei din România, îndreptându-se spre America. Erau în majoritate femei și copii. Funcționarii alianței israelite le-au procurat mijlóce pentru a-șĭ continua călĕtoria.

O calfă de negușĕtor caută aplicare într'o prăvălie de ferărie, sĕu coloniale. Posedă perfect limbile română, maghiară și germană. Adresa: Iuliu *Botta* Bistrița (megyeház.)

Teatru german. Mâne Duminecă se va representa operata *„Der schöne Rigo"* de Ziehrer, ér poimâne Lunĭ „Iadviga" operată în 3 acte de Dellinger.

La casa de tir se află în tot-déuna costițe de miel pe grătar.

Altoi batulĭ și prunĭ de Bistrița. La d-l Ioan O. *Rusu* din comuna Vidrasĕu (posta și gara Nyáradtő) se află de vêndare mai mulțĭ altoi batulĭ de la 2—5 anĭ cu prețul de la 25—40 cr. bucata; apoi mai multe sute prunĭ de Bistrița, de cel mai bun soiŭ, cu prețul de la 5—10 cr. bucata.

Lecții din limba francesă dă o profesóră diplomătă de origine francésă atât din gramatică, cât și din literatură și conversațiune, cu prețul fórte eftin de 1 coróna pe o óră, atât în locuința respectivului, cât și acasă la D-sa. Detailii în Villa Kertsch, la camera Nr. 12.

Fórte important este a atrage atenția celor ce sufer de șoldină și reumatism asupra alifiei renumite a lui Zoltan. Efectul neîntrecut îl dovedesc mii de scrisorĭ de recunoscință, așa de pildă colonelul Laficar, prepositul Iosef Zsendovits, dómna Dr. Johann Wégh, Dr. Rechnavsky, Gábor Fodor, baronésa Stranszky, conte Nyári, conte Keglevich, Conte Auersberg etc., aduc tributul de mulțumire și recunoscință pentru acéstă minunată alifie, care i-au vindecat de suferințele de șoldină și reumatism. Sticla 2 corône în farmacia lui B. Zoltan, Budapesta.

Uimitor este succesul ce-l obțin on. dame prin folosirea laptelui de castravețĭ veritabil engl. a lui Balassa. In câte-va dile face sĕ dispară pistruile de pe obraz, petele de maiŭ și alte necurățenii ale feței. Netedesce sbârcelele și înviorézä fața. Este un mijloc ce a fost premiat la espositiile din Paris și Viena. Precum în Englitera, așa și la noi va înlătura în scurt timp orĭ și ce cosmetic. 1 sticlă 2 cor., săpun de castravețĭ 1 cor., pudra 1 cor. 20 banĭ. Se trimite cu posta de farmacistul G. Balassa din Timișóra. Se găsesce în tóte farmaciile.

Fie-care scie, că semințele impregnate de napĭ ale lui *Mauthner* pentru nutreț, dau cele mai bune róde, de asemenea ca seminte pentru grădinĭ dau cele mai frumóse zarzavaturĭ și din semințele de florĭ ale lui Mauthner ies cele mai frumóse florĭ. Cu un cuvênt, semințele lui Mauthner sunt cele mai bune, depositele cele mai marĭ și prețurile de tot eftine.

»Romana«.

Cu bucurie aducem la cunoscința publicului cetitor, că dilele aceste a apărut în editura tipografiei A. Mureșianu descrierea și esplicarea dansului nostru de salon „Romana".

Titlul broșurei este:

„Romana", dans de colónă în 5 figurĭ. *Descrisă și esplicată dimpreună cu musica ei, după compunerea ei originală.* Cu-o introducere („în loc de prefață",) de *Tunarul din Dumbrău*, **Popa**. Tipografia A. Mureșianu, Brașov 1903.

A trecut deja o jumĕtate de secol, de când, în epoca redeșteptării nóstre naționale, s'a compus și înființat în Brașov „Romana", unicul dans de colónă român. In érna anului 1901, cu ocasiunea jubileului de 50 de anĭ de la fondarea Reuniunei femeilor române, s'a serbat la balul festiv ce s'a dat în Brașov cu ocasiunea acésta și jubileul de 50 de anĭ al „Romanei". La acest jubileu vre-o 20 de părechĭ, damele purtând costum național, au jucat „Romana" jubilară, adecă au esecutat acest dans în tocmai după regulele și prescrierile originale, [cum s'a esecutat înainte cu 50 de anĭ la primul bal al „Reuniunei".

Autorul broșurei esplică „Romana" în strînsă legătură cu musica ei după aceste regule și prescrierĭ originale, fără abaterile și erorile, ce cu timpul s'au furișat în acest dans. (Esplicarea figurilor o face alăturĭ și în limba germană).

Meritul autorului broșurei mai sus anunțate este, că a fixat regulele originale ale „Romanei", ca orĭ și unde în ținuturile și țĕrile locuite de Românĭ acest dans de colónă român sĕ pótă fi studiat și jucat cum se cade și uniform. De aceea a adaus la finea broșurei și textul frumósei și atrăgĕtórei musice a „Romanei", esplicând printre note tóte mișcările dansului după tactele musicei.

Pe lângă popularitatea, de care se bucură dansul „Romana" pretutindenĭ între noi, a fost tot-déuna o dorință viuă a publicului nostru de a-o vedé, jucându-se bine, esact și uniform. Credem, că broșura de față, care face istoricul și descrierea figurilor dansului cu multă îngrijire și acuratéță, va satisface pe deplin dorințele generale.

Broșura este în cuart mare, hârtie fină și tipar elegant, cu adausul unei cóle de note (musica „Romanei" cu esplicărĭ) și costă numai **2 cor. 50 b.** (plus 5 banĭ porto-postal) pentru România 3 lei.

„Romana" se póte procura de la tipografia A. Mureșianu, Brașov.

Concertul Arnold Hilf.

Concertul marelui mæstru de vióră profesor *Arnold Hilf*, ne-a oferit o rară și sublimă plăcere.

Astfel de luceferĭ pe firamentul artei musicale, după cum e și mæstrul numit, se ivesc mai rar.

Un ton unic, o technică neîntrecută și o fenomenală interpretare sunt caracteristicile geniului artist și putem susținea fără sovăire, că e unic în felul sĕu și nu-l întrece nimenĭ.

Arcușul sĕu ce pare că abia atinge córdele viórei sale, scóte tonurĭ de un farmec ce nu-l poțĭ pricepe.

Ceva mai admirabil decât cum a fost „Concertul de Tschaikowski", pe care mæstrul l'a esecutat în primul punct al programului, nu ne putem închipui. In acest

---

unul ca acela ar da de potcă nu numai cu mine, ci cu întreg satul și cu toțĭ câțĭ o cunosc pe un cercăn de șépte hotare.

Firónda era o muiere prea cum se cade, căreia îĭ plăcea sĕ le aibă tóte la rênd, sĕ și-le vadă tóte la rênd, sĕ le isprăvéscă tóte la rênd, cum e dată la o económă bună și destoinică. In urmă, era o muiere, care a eșit din neam ales și care ținea cu mult mai mult la strămoșii sĕi, între carĭ numera tot chitorĭ și jurațĭ, decât sĕ fi putut face ceva, ce sĕ dée bot ómenilor, ca sĕ-șĭ uite de sine.

Dér mai pe sus de tóte Firónda iubea cu nespusă căldură a junețelor sale pe Făniuca, că — vedețĭ — era al ei. Nu mai altfel trebue sĕ cuvêntez despre Făniuca, căcĭ doră pentru aceea o a ales chiar pe ea dintru cele alese. O-a ales, că avea la ce s'o alégă.

Cu un cuvênt ei duceau traiul celor fericițĭ, și erau prea fericițĭ, când vedeau în jurul lor — după mila lui Dumnedeu — tărăboiul de copii rumenĭ și durdulii ca nisce lostonĭ. Că, vedĭ, e mare Dumnedeu, sĕ ai copii, și mai ales când ai la ce sĕ-i ai, și ai ce sĕ le dai.

Făniuca era dintre aceștia — ba dintre cei din cap. Ci-că tóte era *dub**) de tóte bunĕtățile, totușĭ sutele cele multe aruncate în vênt, nu voiau sĕ-i mai iésă din cap, și décă cu orile îĭ eșiau pe o di pe două, minten-minten i-le băga înapoi draga lui de Firónda.

Așa astădĭ, așa mânĭ, di de di, — scițĭ tréba muerescă. In urmă ce nu gândesce Fane? Vede el adecă, că și la deal asudă și la vale-i greu: ca sĕ scape în urmă de gura muierii, de altă parte doritor sĕ apuce ce noimă va fi avênd sfatul de al doilea al tătâ-ne sĕu, dice: „Tu muiere, eu vĕd, că de noi nicĭ decum nu-i bine: boierul ne-a păcălit, noi ne-am păgubit. Ci tu sĕ n'ai nicĭ o grije, las' că și eu i-am făcut rĕvașul de l'o ustura, și o sĕ plângă și mĕruntaiele din el. Tu, dragă, îmĭ eștĭ soție de la Dumnedeu rĕnduită, în cine m'așĭ încrede, décă nu în tine? Sci tu doră cei doi bobocei de prunci ai boierului, pe carĭ îĭ avea dragĭ de sute de orĭ mai mult, decât lumina ochilor? Și

*) Dub = plin, ba mai mult, s'ar puté numi superlativul de la „plin".

décă scii, sĕ sci și aceea, că eu pe aceștia în séra acésta ademenindu-i la câmp, i-am omorît pe amêndoi. Așa! décă el m'a ars, eu am fript și sufletul din el, cât se plângă și puiul șérpelui de durerea lui. Ĕtă dragă ți-am spus, și te rog cu D-deu cel sfânt: mormêntul că-i mormênt — mai mută și tăcută sĕ fi tu. Sfêrșitul meu atuncĭ e ștrengul."

Cu aceste Făniuca își arată vestmintele și acele anume, că erau stropite pe icĭ pe colea cu sânge.

Muierea îngrozită de-o parte de fapta cumplită a bărbatului sĕu, de altă parte îngrijată din cale afară de sórtea ticălósă, ce-l așteptă, de rușinea copiilor și de tóte câte ar urma, décă s'ar descoperi taina, își dete cuvêntul, că din gura ei om muritor n'o sĕ audă nimic în veac de vecie.

Așa a și fost multă vreme, mulțĭ anĭ, și boerul cu tóte opintelele, cu tóte câștigările nu putŭ sĕ afle nimic-nimic despre copii. I-a înghițit pămêntul și pace.

Insĕ precum nu tótă diua e di de Pascĭ și praznic, astfel e peste putință, ca într'o viețuire dimpreună îndelungată sĕ fie numai tot *„fucu-te și mâncu-te"* între doi soțĭ. Asta ar fi atâta cât: purureanor fără senin. orĭ numai senin fără nor. Nu se póte. Și nu se póte mai ales unde sunt copii. Tata mai mult desmerdă pe Pașcu, maica pe Veta, deși toțĭ le sunt de o potrivă dragĭ. Ci-că unul se scie mai bine lingușĭ mâne-sa, altul tătâ-ne-s'o.

Astfel din nimica a picat odată pricina și între Fane și Firónda și cătră vorbă adăugênd vorbă, s'a făcut cértă, și cérta a ajuns de s'a îngroșat cu totul. Și acésta spre perdarea Fanii. Căcĭ muierea orbită acum cu totul de patima ei, — și care muiere își stăpânesce patima, décă i-s'a aprins? — a luat calea dréptă la boierul și i-s'o spovedit de tóte, câte 'i încredințase bărbatul.

Di-i că nu e bine!

Făniuca numai decât ajunse în temniță, din temniță la judecată, de la judecată la ștréng — prin gura muierii.

In temniță el avŭ vreme destulă, sĕ cugete asupra vorbelor tătâne-sĕu ce-i dise: *„Sfatul tĕu muierii nicĭ când sĕ nu ți-l dai."*

concert s'a oglindat tótă arta lui şi ne-a pregătit pentru cele ce avé să urmeze.

După ariile şi jocurile unguresci de *Ernst* şi Ioachim Hubay, cât şi după aria de *Bach* şi *Paganini*, au urmat aplause furtunóse şi strigări entusiaste, aşa încât fenomenalul măestru, căruia i-s'au oferit cununĭ de laurĭ a fost silit sĕ mai adaugă încă piesele: *„Abendlied“ de Schuman* şi *„Berseuse“ de Simon*. Entusiam mare domnea în sală, încât la fine publicul nicĭ nu voia sĕ se îndepărteze.

D-na Daisy Singer-Krones, care şi-a dat concursul sĕu la acest admirabil concert, a cântat de tot frumos cu vocea-i de sopran fórte clară, simpatică şi de-o escelentă şcólă.

Dialog între tată şi fiu.

(Despre socialdemocraţie.)

I.

Tatăl. Dragul tatii! Am venit la tine la oraş, sĕ mai vĕd ce mai facĭ, că îţĭ spun drept, mi-a fost dor de tine.

Fiul. Bine ai venit tată! Imĭ pare bine, că eştĭ voinic şi sănĕtos, dér sĕ scii, că nicĭ nu te las sĕ te ducĭ aşa curênd acasă. Sĕ stai cu noi o sĕptĕmână-două; sĕ stai cât îţĭ va plăcé.

Tatăl. E hei! Dragul tatii nu merge aşa, cum am vré noi. Acasă ne aşteptă lucrul câmpului şi mi-a spus mă-ta sĕ nu stau pe aicĭ mai mult de treĭ ḑile. Dér în sfêrşit, cât oiŭ sta, vreu sĕ te întreb câte ceva. Eu am învĕţat puţină carte, nu m'am învîrtit mult în lume, limbĭ strĕine n'am învĕţat, cu tine am cheltuit însĕ mulţĭ banĭ purtându-te pe la şcóle, scii carte multă, ai învĕţat limbĭ strĕine şi poţĭ sci ce se petrece în tóte ţĕrile. Am venit la tine mai ales, sĕ mĕ luminezĭ, ce e *socialdemocraţia?*

Fiul. Cum de vii d-ta la asemenea întrebărĭ, iubite tată?

Tatăl. D'apoi sĕ-ţĭ spun drept. Văsălica lui Gavrila Onucului şi cu alţĭ ómenĭ de la noi au umblat vara trecută la lucru pe pusta ungurĕscă şi după-ce s'au întors acasă, par-că nu-i mai cunosceai. Din umiliţĭ şi ruşinoşĭ, ce erau mai înainte, vorba lor era acum îndrăsneţă. Pe ómenii mai bĕtrânĭ îi luau în batjocură, cu birĕul vorbiau ca din spatele calului, pe popa îl luau în rîs şi ḑiceau că: Ce popă? Par-că popa nu-i tot om ca noi! Şi apoi ni-au spus, că lucrurile aestea le-au învĕţat ei de la socialiştii de pe câmpia ungurĕscă, carĭ li-au spus, că de acuma înainte s'a schimbat lumea, în curênd o sĕ ajungă muncitorii d'asupra şi *vor împărţi între ei averile celor găzdacĭ.*

Fiul Acestea sunt lucrurĭ ciudate ce-mĭ spui d-ta, tată.

Tatăl. Ciudate, dér stai, că n'am isprăvit încă. Cele spuse de Văsălica şi de soţii lui erau numai vorbe, dér mai ḑilele trecute am căpĕtat şi o fóie tipărită la Budapesta în limba românéscă şi în fóia acésta se ḑice, că a sosit timpul ca sĕ se schimbe sórtea celor sĕracĭ şi asupriţĭ, şi că cei ce muncesc, trebue sĕ se adune, ca sĕ li-se dea rĕsplată pentru munca lor, şi drepturĭ şi stare bună... Şi se mai spune în fóia aceea, că cei ce au pornit mişcarea acésta sunt apostolii şi ucenicii lui Isus Christos, căcĭ şi Isus Christos a fost social-democrat...

Fiul. După cum vĕd din celea ce mi-le-ai povestit, au început sĕ umble prorocĭ mincinoşĭ şi printre poporul nostru şi sĕ-l ademenĕscă cu fel de fel de făgăduelĭ, pe carĭ nu le vor puté împlini nicĭ-odată.

Tatăl! Inainte de tóte, aceia carĭ sunt ucenicii lui Christos n'au purtare obraznică şi neruşinată, cum spuneai, că are Văsălică şi soţii lui. Ucenicii lui Christos se pórtă cuviincios şi dau cinstea celor bĕtrânĭ şi celor mai marĭ şi peste tot nu vorbesc de împărţirea averilor celor găzdacĭ. Uite! sĕ deschidem la întêmplare sfânta scriptură. In evanghelii găsim numĕróse locurĭ, unde Mântuitorul vorbesce şi pilduesce despre avere şi sĕracie, nicăirĭ însĕ nu vom găsi un pasagiu, în care sĕ ne învețe că trebue sĕ mergem şi cu puterea sĕ împărţim averile celor „găzdacĭ“. Ĕtă din întêmplare la Mateiu cap 19. vv. 16—22:

„Şi ĕcă unul venind la el i-a ḑis: Invĕţătorule bune, ce bine sĕ fac, ca sĕ am viĕţă de vecĭ? El ḑisu-i-a:... De voiescĭ sĕ întri în viĕţă, păzesce poruncile. El ḑisu-i-a: Care poruncĭ? Er Isus i-a ḑis: Sĕ nu ucidĭ; sĕ nu preacurvescĭ, sĕ nu furĭ, sĕ nu mărturisescĭ mărturie mincinósă. Cinstesce pe tatăl tĕu şi pre muma ta şi sĕ iubescĭ pe aprópele tĕu ca însuţĭ pe tine. Ḑise lui tînĕrul: Tóte acestea le-am păzit din tinereţele mele, ce-'mĭ mai lipsesce? Ḑisu-i-a Isus: *De voiescĭ sĕ fii desăvîrşit, mergĭ şi vinde averile tale şi le dă sĕracilor şi vei avé comóră în ceriu şi vino după mine.* Ĕr tînĕrul audind cuvêntul s'a dus întristat: că avea multe averĭ.“

Mântuitorul nu numai, că n'a propoveduit împărţirea averilor, ci din contră i-a spus tînĕrului, că *décă vré sĕ fie desĕvîrşit*, el sĕ-şi împartă averea sĕracilor.

Tatăl. Iţĭ spun drept, că mi-ai luat o pĕtră de pe inimă. Tu scii, că noi cei cu carte mai puţină, décă vedem ceva tipărit, apoi credem, ca şi cum ar fi sfânta scriptură. Şi apoi în fóia aceea socialistă era tipărit negru pe alb, că Isus Christos a fost cel dintâi social-democrat, ér cei ce propoveduesc astăḑi uşurarea celor asupriţĭ, sunt adevĕraţii ucenicĭ ai lui Christos.

Fiul. Ehei, tată! Astăḑi multe minciunĭ se tipăresc, de aceea trebue sĕ ne ferim de ele şi când ni se trimite o asemenea fóie, sĕ scriem pe ea „nu primim“ şi sĕ o dăm ĕraşĭ la poştă, ca sĕ o ducă de unde a venit.

Tatăl. Dér mĕ mir cum de îndrăsnesc sĕ ia numele Mântuitorului în deşert şi sĕ-şĭ acopere mârşeveniile cu sfântul lui nume!

Fiul. Fii sigur tată, că acésta un scriitor creştin nu o face. Cei ce au luat întâiŭ numele lui Isus în deşert în scrierile social-democrate, n'au fost creştinĭ, ci Evrei. Pentru că trebue sĕ scii, că tótă învĕţătura asta socialistă este alcătuită de Evrei. Cel mai mare scriitor socialist a fost Karl *Marx*, un Evreu din ţĕra nemţĕscă, apoi după dênsul au venit alţii tot din nĕmul lui. Aşa e asta în tóte ţĕrile: în Franţa, în Germania, în Austria şi în Ungaria, ér cele ce le-ai cetit d-ta în fóia socialistă sunt scrise tot de un Evreu, care a învĕţat la şcóle românescĭ. Şi décă se găsesc şi Creştinĭ, carĭ se uită în gura lor şi le cred minciunile, apoi cea mai mare parte sunt nisce rĕtăciţĭ, carĭ cred tot ce vĕd tipărit, cum ai spus, că credĭ şi d-ta.

Şi apoi nu fóia din Pesta este cea dintâiŭ, care spune despre Isus, că a fost socialist. Vorba asta tot din strĕinătate a fost adusă la noi. Uite, am aicĭ o cărticică tradusă pe nemţesce din limba englesă de o femeie cu numele Natalia *Liebknecht* şi tipărită la Zürich. Titlul cărţii este *Iosua Davidsohn.* Sub numele acesta este a se înţelege Isus Christos (Iosua=Isus, Davidsohn = fiul lui David). In cartea acésta multe blasfemii se scriu despre Mântuitorul. Eu îţĭ voiŭ traduce pe românesce numai un pasagiŭ:

„Uite ce au făcut din mine! Dintr'un *meşteşugar ordinar, care n'aveam nicĭ cultura timpului meu, dintr'un agitator vagabond*, care trăiam din milă au făcut un rege; *dintr'un om au făcut un Dumnedeu*, din propoveduitorul toleranţei universale, au făcut capul unei religii prigonitóre, din viĕţa mea o dogmă, din pilda mea o biserică! Ĕtă-mĕ-s aicĭ eu, Isus din Năzareth fiul lui Iosif şi al Mariei, cum am trăit pe pĕmênt, sĕrac, nesciutor, *un plebeu şi un socialist*, stând în luptă cu cei mai marĭ şi cu societatea, duşman al formelor şi formulelor — ér colo vedĭ caricatura mea modernă — *creştinismul popilor, îngâmfat, îmbrobodit, şi intolerant*“, care nu este alta, decât fariseismul renăscut (pg. 37).

Tatăl. N'am înţeles tot, dér din cât am înţeles, vĕd că se pun în gura Mântuitorului nisce cuvinte grozave, de care se înspăimântă orĭ ce creştin, ér cel ce le-a scris acestea în limba englezéscă, numai creştin n'a putut fi.

Fiul. Şi femeia care le-a tradus în nemţesce, a fost soţia unui conducĕtor socialist din Germania. Socialiştii vĕd, că vrĕu sĕ ni le traducă acum şi pe românesce. Sub masca, că vrĕu sĕ ne uşureze sórtea, *ne strică legea....*

Tatăl. Inspăimântător!

Fiul. Dér sĕ le lăsăm acestea, căcĭ vom mai vorbi despre socialism din tóte punctele de vedere. Acuma ĕtă că ţĭ-au venit nepoţii de la şcólă. Aideţĭ băieţĭ sărutaţĭ mâna bunicului şi apoi sĕ ne punem la prând.

Delaleten.

Intêmpinare.

D-l preot Constantin *Pop* din Feldru ne trimite o lungă întêmpinare la articolul „Afacerĭ bisericescĭ“ publicat în Nr. 43 al fóiei nóstre, în care era învinuit de anumite abusurĭ ce autorul amintitului articol afirma, că le-a sĕvĕrşit d-l Pop cu ocasia alegerei de clopotar şi regulator al orologiului din turnul bisericei. Ĕtă, ce ḑice On. d-n Pop în întêmpinarea sa:

In parochia mea este obiceiul, că clopotarul se alege prin sen. bis. numai câte pe un an. In anul 1897 când s'a aşeḑat un orologiŭ în turnul bisericei, era clopotar măestrul ferar Pompeiŭ Pop cu plată anuală de 70 cor. plătită din cassa bisericei, şi după-ce s'a aşeḑat orologiul în turn, senatul bisericesc i-a încredinţat şi regularea orologiului pentru plata anuală de 20 cor. tot din cassa bisericei.

In anul 1898 s'a făcut alegere nouă de clopotar şi regulator şi a fost reales acelaşĭ şi aşa s'a făcut în toţĭ anii până în present. Ca document servĕscă protocólele şedinţelor sen. bis. în carĭ s'a făcut alegerea. Astfel şi în şedinţa din 25 Ianuarie a. c. între alte obiecte la ordinea ḑilei a fost pusă şi alegerea de clopotar, la care post a concurat clopotariul vechiŭ Pompeiu Pop, cerênd plată anuală 90 cor., şi Grigorie Sângeorzan cerênd 80 cor. Décă clopotarul ar fi fost ales definitiv, de sigur că alegerea nu a-şĭ fi pus'o intre obiectele acelei şedinţe. Şi totuşĭ îi place lui „bibi“ a ḑice, că l'a cuprins mirarea când a audit, că eu am adus la cunoscinţa membrilor sen. bis., că la postul de clopotar se află şi alt concurent, care s'a insinuat, că va servi cu plată mai puţină. „Bibi“ trebuia sĕ se bucurie, că se ofere clopotar cu o plată mai puţină, căcĭ se crută fondul bisericei.

Mai departe la cuvintele ḑise de mine în şedinţă, că nu se póte face votare, de óre-ce un concurent e mai scump şi altul mai eftin, ḑice „bibi“, că nimerit rĕspuns mi-a dat un membru veteran, că: „Décă nu putem vota, pentru-ce suntem chemaţĭ, sĕ mergem acasă şi sĕ alégă d-l preşedinte, pe cine voesce“. Eu ḑic lui „bibi“, că a fost chiar fórte nepotrivit rĕspunsul veteranului, deóre-ce veteranul şi ceilalţĭ membrii, carĭ au votat pentru clopotarul cel mai scump, trebuiau sĕ scie că sunt datorĭ a se îngriji ca averea bisericei sĕ crĕscă şi înmulţĕscă şi sĕ se cruţe încât este cu putinţă, şi aşa din capul locului trebuiau sĕ alégă cu aclamare pe cel mai eftin.

Apoi ḑice, că în şedinţă a vorbit care de putere, făcêndu-se hălălaiŭ.

Acésta nu este adevĕrat, eu după ce am vĕḑut că unii membrii voesc a alege pe cel mai scump, alţii pe cel mai eftin clopotar, i-am lăsat câte-va minute sĕ se mai sfătuiĕscă între sine, şi acéstă consfătuire o ţine „bibi“ de hălălaiŭ, şi după ce am vĕḑut, că membrii nu se unesc în o persónă şi încă pentru cea mai eftină, după cum le-am fost recomandat, am lăsat sĕ se facă o votare. După cum vĕd, rĕu i-a căḑut lui „bibi“ că eu am votat cel dintâiŭ pentru cel mai eftin concurent, dér apoi îndată s'a bucurat, căcĭ eu am căḑut cu cel eftin, avênd minoritatea voturilor.

Ḑice mai departe, că eu nu am fost îndestulit cu alegerea şi am anunţat recurs pe motiv, că alegerea nu s'a făcut în re-

---

III.

Furcile stăteau gata şi Fane pe ele. Nu mai lipsia decât sĕ-i tragă scaunul de sub picióre şi el spânḑurênd între ceriu şi între pămênt în lumina tuturor sĕ-şĭ dée sufletul spre ruşinea satului, spre batjocura şi nefericirea copilaşilor sĕi. Sĕ facă acest lucru însĕ nimenĭ, nicĭ un om nu s'a aplecat în tot satul, că toţĭ îl sciau om cinstit şi curat şi nicĭ prin minte nu-i venia a crede nimĕnui, că el ar fi putut sĕ făptuiĕscă un lucru păgânesc ca acesta. Dér unde e ḑicala: „fă bine — aşteptă rĕu?“ Ehei! că necăjit om a fost şi acela cine a iscodit acéstă ḑicală!

Aşa-i. Adecă totuşĭ.

Tăndălia anume la Fane un olog, un ciung venit ĕcă nu scii de unde, decum că s'o pomenit cu el în casă. Fane, omul lui Dumneḑeu cum era şi gata a-şĭ pleca urechile tot-déuna sfatului sfintei Scripturĭ care ḑice, că-i *mai bine a da decât a lua*, n'a încercat nu sciu ce tărăboiŭ că-l vede pe-acolo şi astăḑĭ şi mâne şi tot mereu pe ologul, căcĭ — ḑicea el — unde se sătură ḑece şi douĕ-ḑecĭ de gurĭ ḑi de ḑi, ajunge şi la cea de a douĕ-ḑecĭ şi una. In urmă ologul s'a pomenit cu totul la el şi şi-a făcut staniştea. Şi a fost bine de el pe acolo, ba bine, căcĭ nu era sĕ se rumpă orĭ sĕ se spetĕscă întru nimic. Ĕră la blid era cu ceilalţĭ.

Sĕ mai alcătuiĕscă câte o ceteră de tulei la pruncĭ, orĭ colea primăvara nisce boi cu córnele rĕsucite din crengĭ de cucută, sĕ pipeze şi sĕ-şĭ tragă ologul sĕu picior de la un vecin la altul.... atâta a fost lucrul lui.

Acest olog încă era între aceia, carĭ eşise sĕ vadă sfêrşitul jelnic al omului, la care mai înainte au ţinut atât de mult, ĕră acuma stăteau în jurul spânḑurătorilor. Decĭ înţelegênd ologul, că nimenĭ nu se află, care sĕ tragă scaunul de sub piciórele lui, numai decât a început a da cóte şi a îmboldi la drĕpta şi la stânga, ca sĕ-şĭ facă drum la furcĭ.

„Póte mi-a picura ceva de la cei domnĭ şi de-aicĭ“, gândia el. Că colduşul orĭ cât bine i-ai face, el numai tot la straiţa lui gândesce, numai aceea vré s'o vadă plină. Ĕtă-l acuma sosit în faţă, gata sĕ pună mâna pe scaun. Când a vĕḑut Fane şi acésta, a strigat şi a ḑis: „Ascultaţĭ lume şi ţĕră, asculte-mĕ şi sfânta lege!

Omul, care stă pe pragul morţii spune adevĕrul; cel ce e în calea vecinociei — nu scie minţi. Ascultaţĭ dĕră şi judecaţĭ.

Inainte de-a fi murit tatăl-meu, pe patul de mórte mĭ-a dat trei învĕţăturĭ, carĭ ca la un tînĕr neumblat şi nepăţit în lume, sĕ-mĭ fie ca o lumină, ca o făclie sĕu ca o stea povĕţuitóre pe cărările întunecóse şi de primejdii pline ale vieţii. Aceste trei învĕţăturĭ el le-a cuprins aşa: Întâia: *„Cu domnii nicĭ când nu te împrumuta.“*

Ce-am priceput eu cu mintea mea de atuncĭ, că ce o sĕ iésă din acésta; unde dai şi unde crĕpă? N'am ascultat. M'am împrumutat şi mĭ-am mâncat cotarea de pe mai mulţĭ anĭ. D'apoi drumurile mele şi nehodina mea?!

Ĕtă dĕră, că asta s'a împlinit.

Mi-a ḑis a doua óră: *„Sfatul tĕu muierii nicĭ când sĕ nu ţi-l daĭ.“* I-l'am dat, şi ĕtă-mĕ-'s acuma aicĭ în furcĭ. După a ei minte şi după a ei credinţă, muierea te-a perde tot-déuna, de o atingĭ numaĭ cât de cât în vorbă sĕu în faptă. Luându-mĕ pe limbă, m'a dat întru pierḑare necugetând ce-şĭ face sie-şĭ şi acelora, cărora ea le-a dat viĕţă. Muierea ca sĕ pótă gusta fie măcar un picur din dulcéţa veninósă a rĕsbunării, ea pururea e gata a-şĭ neferici nu numai bărbatul, dér chiar pe sine însa-şĭ, precum vĭ-o arată povestea mea amară. Ci nu se va întêmpla. Nu. Pruncii trăiesc, nu-s morţĭ. Ci ca sĕ-i vĕd credinţa şi sfatul tătă-ne meu.

Vĕḑênd eu adecă, că boierul nu mai e în stare sĕ-i pótă cresce, ĕră cerşitorĭ nu-i póte lăsa, i-am dus într'un oraş, departe la şcólă ţinêndu-i din al meu cu de tóte, gândind aşa în mine: „binele-i trecĕtor, ai mei pruncĭ încă pot ajunge la acea pită şi atuncĭ le-a prinde bine, décă vor avea şi ei pe cine-va în pruncii boierului, punênd că eu voiŭ peri şi nu-i voiŭ puté cresce. In lanţurĭ mĕ ducĕţĭ, sĕ vĕ arăt că pruncii-s sănĕtoşĭ şi frumoşĭ.

Mĭ-a ḑis apoi în urma: *„Sĕrăcoiŭ la casă sĕ nu găzduescĭ“.* Audiţĭ lume şi ţĕră! nicĭ Cel de sus, că-i Atotputernic, nu-i bun la toţĭ, necum un nemernic de om. Căcĭ unuia-i trebue plóie, altuia ba, unuia-i trebue căldură, altuia nu. De unde

gulă. Nicĭ acésta nu e adevĕrat, căcĭ eu am dis că voiŭ recurge, pentru-că nu-mĭ convine alegerea clopotarului celui mai scump, când se află unul mai eftin.

Tot acest „bibi“ dice, că măestrul ferar Pompeiŭ Pop favoritul sĕu şi clopotarul ales — când s'a aşedat orologiul în turn a stat împreună cu orologierul şi a lucrat din fer mai multe cârlige şi alte trebuincióse, fără ceva pretensiune. Acésta încă nu e adevĕrat, căcĭ în socotelile bisericei din anul 1897 la statul pasiv nrii ord. 17 şi 18 se află 2 quitanţe din carĭ se vede, că ferarul Pompeiŭ Pop a primit 17 cor., pentru lucrul prestat la aşedarea orologiului în turn.

A-şĭ avé sĕ spun mai multe lui „bibi“, dér nu voesc a molesta pe On. cetitorĭ, mĕ restring deci a-i rĕspunde la cele patru întrebărĭ ce mi-le-a pus, ca sĕ nu fie în nedumerire, deşi a-şĭ puté sĕ nu-i rĕspund, că nu e competent a mĕ lua la întrebărĭ.

La 1-a întrebare îi rĕspund, că fórte corect am făcut, că am votat eu cel dintâiŭ pentru concurentul cel mai eftin, căcĭ 10 cor. cu carĭ noul concurent a lăsat mai puţin ca cel vechiŭ, pentru sf. biserică e o sumuliţă cu care se puté acoperi altă lipsă a bisericeĭ.

A 2-a întrebare ce mĭ-o pune este: „Ce se întêmpla, décă voturile erau egale?“ La acésta îĭ rĕspund, că de sigur nu se întêmpla omor, cum s'a întêmplat când a fost alegerea de preot în Feldru. Dér pote cu acest rĕspuns nu va fi îndestulit „bibi“, îĭ dau decĭ altul; décă voturile erau egale se puté decide prin sorţĭ.

La a 3-a întrebare îĭ rĕspund, că recursul este contra celor ce-au votat şi ales clopotarul cel cu plată mai mare.

La a 4-a întrebare îĭ rĕspund, că eu am urmărit scopul cruţărei banilor bisericei, căcĭ aicĭ de cruţare e vorba....

Literatură.

Ionel, mult apreciata carte pentru învĕţătorĭ şi părinţĭ, scrisă de cunoscutul nostru pedagog d-l prof. V. Gr. *Borgovanu* se póte cumpăra cu bagatelul preţ de 2 coróne la tipogrfiaa *Todoranu* din Gherla. (Szamosujvár).

Peneş Curcanul, dramă răsboinică în 4 acte de V. *Leonescu* şi T. *Duţescu — Duţu*, cu 10 ilustraţiunĭ originale din vremea rĕsboiului pentru independenţă. Bucurescĭ 1903. „Institut de arte grafice“ „Carol Göbl“, S-sor Ion St. Basilescu strada Dómnei 16. Preţul 2 lei.

Drama „Peneş Curcanul“ a fost representată pe scena teatrului naţional din Bucurescĭ la 11 şi 19 Maiŭ 1902 cu prilegiul jubileului de 25 de anĭ a independenţei României în faţa principilor moştenitorĭ ai României şi la 28 Noemvrie 1902 în faţa Majest. Sale Regelui Carol I. cu prilegiul jubileului de 25 de anĭ de la căderea Plevnei.

— A apărut tomul I. din *„Novele“* de Vasilie Ranta *Buticescu*. Broşura are 286 paginĭ şi conţine istoriore frumóse scrise într'un limbagiu plăcut. Preţul ei e 1 cor. 60 banĭ plus 20 banĭ porto. Se póte procura de la tipografia A. Mureşianu, Braşov.

ULTIME SCIRI.

Viena, 27 Martie. „Die Zeit“ aduce scirea, că guvernul român a comandat la fabrica de arme din Austria 61,000 puştĭ sistem Mannlicher.

Posta rurală în România.

Dintr'un articol ce-'l publică d-l C. *Ollanescu* în *„Revista idealistă“*, ce apare în Bucurescĭ (Anul I. Tomul I.) asupra organisărĭĭ postelor române, estragem următórea parte privitóre la Serviciul postal rural.

Lipsa totală de comunicaţiunĭ poştale prin comunele rurale împiedeca desvoltarea şi înflorirea comunelor; un locuitor dela ţéră, pentru-ca sĕ pótă trimite o scrisóre din comuna sa la altă comună, trebuia séu sĕ aştepte ocasiunea de a încredinţa acea scrisóre cuiva, séu sĕ plece singur din comună, ca sĕ mérgă la reşedinţa districtului, unde se afla biroul de poştă.

Dorind a procura şi locuitorilor de la ţéră un mijloc de comunicaţiune poştală, administraţia poştelor a elaborat în anul 1865 un regulament pentru serviciul poştal rural pe basa legei consiliilor judeţene. Acest regulament însĕ nu s'a putut aplica şi organisarea poştei rurale a întârdiat până la anul 1872, când s'au pus primele base ale acestui serviciu.

Prin legea din acest an se prevedea, ca la reşedinţa fie-cărei subprefecturĭ sĕ se înfiinţeze câte un oficiu poştal, condus de un *expeditor rural*, plătit de judeţ şi confirmat de Directorul General al Poştelor şi Telegrafelor. Aceştĭ expeditorĭ-ruralĭ serveau ca sĕ aducă şi sĕ transmită corespondenţa oficială şi particulară între comune şi reşedinţele judeţelor şi vice-versa, îndatorindu-se notariĭ fie-cărei comune a face în circumscripţiunea lor respectivă serviciul de expeditorĭ ruralĭ. Înfiinţarea şi întreţinerea acestor serviciĭ sunt lăsate în sarcina judeţelor.

De şi din partea administraţiunei telegrafo-poştale s'a lucrat din rĕsputerĭ pentru îmbunătăţirea acestui serviciu atât de important, totuşĭ nu s'a putut ajunge la vre-un resultat mai eficace din causa *vătăjeilor* şi mai ales a *notarilor*, carĭ în comunele rurale sunt împovăraţĭ cu felurite şi multe lucrărĭ ale administraţiunei comunale, în multe casurĭ schimbaţĭ, adese-orĭ n'au nicĭ cunoscinţele necesare, nicĭ tragere de inimă spre a îndeplini un serviciu, ce nu le aduce nicĭ un folos particular.

Acéstă stare de lucrurĭ însĕ a trebuit sĕ ţie cu tot regretul administraţiunei poştelor până la 1892, când s'a promulgat o nouă lege pentru organisarea serviciului poştal-rural. O însemnată îmbunătăţire s'aduse acestui serviciu prin legea din 1892. În loc de vătăjeiĭ viţioşĭ şi fără sciinţă de carte, carĭ mai înainte îndeplineau acest serviciu, de la acéstă dată judeţele sunt cutreerate în tóte părţile de *factorĭ rurali*, călărĭ séu cu cariola, carĭ distribuesc şi primesc corespondenţa prin comunele rurale. Numĕrul acestor factorĭ numiţĭ, de stat, variéză după întinderea judeţelor, carĭ sunt divisate în *circumscripţii poştale rurale*.

Încă din anul 1882 administraţia poştelor avusese intenţiunea de a introduce sistemul cu factori ruralĭ-călărĭ pentru distribuirea corespondenţelor prin comunele rurale, şi spre acest sfirşit se prevĕduse în buget o sumă de 15,000 lei, cu care sĕ se vină în ajutorul judeţelor lipsite de mijlóce pentru înfiinţarea unui asemenea serviciu. Afară însĕ de judeţul Bacău, care printr'o combinaţiune practică a înlocuit vătăjeiĭ pedeştri prin curierĭ cu căruciore séu călărĭ, nicĭ un alt judeţ n'a admis acest serviciu, şi a rĕmas a se continua cu vătăjeiĭ până la anul 1890. În acest an s'a introdus ca încercare sistemul factorilor călărĭ în câteva judeţe ca Teleorman, Vlaşca, Brăila, şi obţinundu-se resultate satisfăcĕtóre s'a adoptat acest sistem, în mod definitiv prin legea din 1892 şi s'a generalisat pentru tóte judeţele.

În comunele rurale notarul îndeplinesce funcţiunea de *agent poştal* şi are la disposiţia sa tóte cele trebuinciose unui birou poştal, precum: timbre, imprimate, ştampile, cumpene, cutii cu scrisorĭ, etc., în cât orĭ cine póte depune în comună, fie la notar, fie factorilor ruralĭ în trecerea lor, tot felul de corespondenţe de poştă uşóră şi chiar telegrame, pe carĭ factoriĭ ruralĭ le conduc la oficiul cel mai apropiat pentru expediare.

Şi acest serviciu ca orĭ-ce inovaţiune lasă ceva de dorit, dér prin mĕsurile de control luate, prin adăogirea de *delegaţi*, ataşaţĭ ca ajutóre pe lângă inspectoriĭ de circumscripţiĭ pentru serviciul poştei rurale, prin înfiinţărĭ de *agenţii speciale* (un fel de micĭ oficiĭ poştale), prin instruirea personalului poştal rural, cu concursul binevoitor al administraţiilor judeţene, în ceea-ce privesce mai cu sémă pe notarĭ, carĭ încă tot nu sunt bine pătrunşĭ de importanţa acestui serviciu, s'a ajuns ca poşta rurală sĕ se efectueze în condiţiunĭ din ce în ce mai satisfăcĕtóre.

Spre deplina mulţumire a populaţiunei rurale s'a introdus pe lângă serviciul corespondenţei şi acela al mandatelor poştale, al coletelor chiar şi cu ramburs până la 50 de lei; s'a introdus telefonul în cea mai mare parte din comune, ér statul şi judeţele încă continuă a desvolta acest serviciu, care pe lângă serviciul oficial îndeplinesce şi pe al particularilor, carĭ pe lângă efectuarea convorbirilor telefonice, pot expedia şi primi în comuna lor chiar telegrame din orĭ-ce localităţĭ.

Cheltueliile pentru întreţinerea unui asemenea serviciu fiind fórte marĭ şi împovărătóre pentru stat, prin legea din Martie 1900 s'a luat disposiţiunea, ca cheltuelile privitóre la întreţinerea şi exploatarea serviciului poştal rural sĕ privéscă atât pe stat, cât şi pe judeţe, plătind fie-care în proporţie de 50%.

Ordinea.

Nu cred sĕ fie om căruia sĕ nu-i placă ordinea. Cui nu-i place sĕ vadă în casă tóte lucrurile puse la locul lor? Cui nu-i place, ca tóte trebile dintr'o gospodărie cât de mică, orĭ cât de mare, sĕ mérgă în ordine, sĕ mérgă strună una după alta, după rĕnd şi fără încurcătură? Cui nu-i place ca sculându-se diminéţa sĕ-şĭ găsescă hainele puse după rĕnd, aşa cum îi trebue ca sĕ se îmbrace? Ce admiră lumea ca frumos şi plăcut şi regulat, când vede defilând o armată, decât ordinea pasului, ordinea în mişcărĭ? Ce admiră cine-va la un şir de colóne în architectură, decât ordinea?

Şi din ordinea în lucrurĭ şi în fapte resultă şi ordinea în gândire. Din ordinea în gândire resultă ordinea în judecată, ordinea în faptele omenescĭ, ordinea în conduită morală. Ordinea este drumul către fericire, ordinea este drumul sigur şi singur către fericire.

Ordinea este basa educaţiunii morale.

Se cere sĕ se facă în şcólă educaţie copiilor; dér a face educaţiune însemnéză a-i deprinde cu ordinea.

Ordine este şi trebue sĕ fie nu numai în înşirarea lucrurilor şi a faptelor, ci şi în rĕnduirea datoriilor şi a simpatiilor.

Trebue obicinuiţĭ copiiĭ sĕ dea respectul cuviincios acolo unde trebue; sĕ-şĭ impartă simpatiile acolo unde se cuvine. Sĕ respecte pe cei ce trebue respectaţĭ şi sĕ nu înceteze, orĭ sĕ nu piérdă prilejul de a-şĭ arăta respectul. Sĕ simpatiseze cu cel ce se află în durere şi cu cel ce este în suferinţă şi cu cel inocent şi sĕ

---

déră puteam fi bun eu la satul întreg, ca sĕ n'am eu vr'un pismaş, vre-un rĕuvoitor, orĭ pe faţă, orĭ pe ascuns? Şi totuşĭ în întreg satul nu s'a aflat nimenĭ, nicĭ dintre pismaşĭ, nicĭ dintre rĕu-voitorĭ, care sĕ fi fost gata a trage scaunul de sub picióre mele, ca sĕ pier de la pruncii mei, fără numai ologul ăsta cu care am făcut tot binele.

Étă déră că s'a împlinit şi acésta. Dumnedeu cu noi, — judecaţĭ.“

Când a audit legea acestea, l'a iertat îndată; éră poporul luându-l de pe furcĭ între dovedile cele mai călduróse a iubirei, l'a dus la copilaşii sĕi.

* * *

Din tóte aceste sĕ tragem învĕţătura, că nu-i bine a lăpĕda sfaturile bĕtrânilor şi a se pune peste ele. Cine o face, — o face în paguba lui şi o plătesce amar. Şcóla adevĕrată e viéţa: ea te învéţă, ea te cuminţesce. Numai ea 'ţĭ dă temeinică şi adevĕrată învĕţătură. Celce numai acuma intră în viéţă, nu póte sĕ o pricépă în tóte tainele ei, cum o pricepe acela, care a ajuns la hotarul ei şi e pe cale sĕ o sfĕrşéscă. Decĭ décă cine-va e înţelept, sĕ învéţe din sfaturile şi păţaniile demainaintaşilor, căcĭ aşa el nu va avé sĕ dée şi sĕ trécă peste ele.

Ioaniş, 1903 Faur 24.

Căpitanul Ceuşan.

— Baladă poporală. —

Jos la ţéra cu bodbeal
In cea ţéră de Ardeal,
Sus la cortu Domnului
Din valea Someşului,
Pe la d'umbra Heniului,
Umblă, d'umblă, se preumblă
Domnĭ de-i marĭ
Domnĭ bocotanĭ,
Căpitanĭ şi generalĭ
Cu gulere 'ntraurite,
Cu ciacauĕ strălucite,
Şi cu haine luminóse
Şi cu săbii sclipicióse,
Cu hainele 'ntunecate,
Cu ciacauele 'npĕnate
— Da de d'umblat de ce-mĭ d'umblă
Şi de ce mi-se preumblă,
Pe tóte cărările
Şi pe tóte văile,
Pe tóte drumurile,
Pe tóte délurile?
— Da aştéptă sĕ-mĭ sosécă
Din ţéra Bosniacului
Şi-a Italianului.
— De sosit cine-mĭ sosesc
Şi aşa bine mi-i primesc?
— Da sosesce-mĭ *Ceuşan*,
Ceuşan domn Căpitan,
Ceuşan domn Sânteuan,
Cu nevasta lângă el
Frumósă ca-un porumbel
Albă ca un îngerel,
Frumósă ca o mirésă,
Drăgostósă ca-o crăiasă,
Vorbăréţă ca-o borésă
Tótă 'mbrăcată 'n mătasă.
Generalul domn voinic
Indat' ce mi l'o zărit
In cale i-s'o ivit,
In cale că i-o eşit
Şi din graiŭ, că i-o grăit:
„Căpitane Ceuşane
Multe-'s lucrurile tale,
Că mă-ta când te-o făcut
După ce te-o botezat
La cătane te-o mânat,
Că erai bun şi frumos
Sĕ fi ţĕrii de folos.
Că mi te-o făcut Lunia
Sĕ-ţĭ placă cătănia.
Maică-ta cum te-o mânat
Tu clopu ţ'ai împĕnat
La cătane ai plecat,
Clopu 'n florĭ ţ'ai podobit
La cătane ai sosit,
Că îţĭ plăceau florile
Că îţĭ plac feciórele.
Ceuşan cum audea
De rĕspuns îĭ rĕspundea:
„Măria Ta Generale
Trăéscă a tale cătane,
Sĕ traescĭ şi D-ta
Că mi-ai fost ca un tată bun
Până'n momĕntu de acum,
Că mi-ai fost ca un tată drept
Pân' acuma ce te vĕd.
Pare-mĭ bine că mi-ai spus
Că mi-o fost dragĭ florile
Cum mi-o fost fecióreIe.
Dér îţĭ spun adevĕrat,
De cătane m'am lăsat,
Că'n rĕsbóie am d'umblat
Multĭ duşmanĭ am ţăluit,
Multĭ duşmanĭ am prăpădit
Pân' şi eu m'am prăvălit,
Dér sculatu-m'am de jos
Şi m'am făcut sănĕtos,
Acum în urmă am venit
Ca sĕ-ţĭ spun inţelenit
Că mĕ las de cătănit.
— „Căpitane, Căpitane
Faci-mĭ mare supărare
Cu a ta îndepărtare,
Că de când am cătănit
Ca tin' vitéz n'am găsit,
Şi-or şi cât sĕ cătănesc
Ca tine n'o sĕ găsesc,
C'ai fost mititel de stat,
D'ai fost bunişor de sfat,
Fără frică la luptat.
— „Generale, Generale,
Nu m'aşĭ duce din cătane
Dér' venit-o brumele
Şi mi-o uscat florile,
Io tare m'am supărat,
La bujorĭ am alergat,
Şi-am aflat un bobocel
Frumos de uitat la el,
Şi-am ales o floricea
Şi aia-i mândruţa mea,
Şi vrĕu sĕ traesc cu ea“.
— „Căpitane om frumos,
Merĭ trăiesce sănĕtos.“

Comunicată de:
Theodor A. Bogdan,
învĕţător în Bistriţă.

desaprobe şi sĕ deplângă pe cel rĕtăcit.

Dér lucrurile acestea trebue sĕ se scie, că nu cad numai în sarcina şcólei şi a învĕţătorului.

Invĕţătorul este numai un loctiitor al părinţilor. Invĕţătorul vine numai în ajutor părinţilor sĕ îndeplinéscă ceea-ce nu pot ei.

Decă părinţii ar fi ómenî în destul de luminaţî, atuncî învĕţătorul ar trebui sĕ se conformeze cu preceptele lor în educaţiunea copiilor; şi sĕ obicinuéscă pe copii a îndeplini ḑisele părinţilor.

Decă părinţii sunt, însĕ, mai puţin luminaţî decât învĕţătorul, atuncî învĕţătorul trebue sĕ fie principalul, el trebue sĕ dicteze, el sĕ dea preceptele; ér părinţii să fie ca nisce ajutătorî ai lor, ajutătorî carî sĕ supravegheze, când copiii sunt cu dênşii, sĕ îndeplinéscă poveţele date de învĕţător.

Dér cum se face educaţiunea? Cum se învaţă ordinea?

Se póte óre învĕţa ordinea numai cu spusul din gură? E destul óre numai a vorbi, orî a toca césurî întregî copiilor, ce trebue sĕ facă şi cum sĕ se pórte?

Nu.

Nu e destulă numai vorba. Trebue şi vorba, dér trebue fapta, şi mai ales fapta, şi încă fapta repetată şi ér repetată.

Ca sĕ înveţî un cal a merge în buestru, trebue sĕ-l puî sĕ umble multă vreme numai în buestru.

Ca sĕ înveţe cine-va a cânta în vióră, nu e destul sĕ se uite la un măestru, care cântă din vióră; nu e destul nicî ca măestrul numai sĕ-i esplice cum sĕ cânte în vióră; ci trebue ca el însuşî sĕ cânte, adecă sĕ se eserciteze sĕ cânte, şi încă sĕ sĕ eserciteze până ce va putê cânta cum trebue.

Cu esercitiu se învaţă ordinea.

Obicînuesce pe copil când trece pe uşă, orî când iese pe pórtă, sĕ nu le lase deschise şi sĕ le închidă cu băgare de sémă, şi orî când or scăpa din vedere de a lăsa deschis, nu e destul numai sĕ-i spuî, că a lăsat deschis, ci trebue ca pe loc sĕ-l întorcî înapoi sĕ închidă, şi sĕ-l întorcî înapoi orî de unde ar fi şi orî cât de grăbit ar fi. Decă nu l veî întórce orî de unde ar fi, şi décă-l veî întórce în tot-déuna, atuncî îşî va ḑice în mintea lui: *se vede că e mare nevoe ca sĕ închidem*, orî cel puţin va ḑice: *trebue sĕ închid, căcî altfel nu scap; mĕ întórce de orî unde viŭ fi.*

Orî ce ar ḑice, însĕ, şi orî ce ar gândi, resultatul este acelaşî, resultatul e că se va obicînui sĕ nu mai lase uşa orî pórta deschisă, ci le va închide şi încă le va închide cu băgare de sémă, fără sĕ le isbéscă orî sĕ le strice.

Dér acésta este numai o pildă. Nu numai cu uşa orî cu pórta trebue făcut aşa, ci cu tóte.

Aşa se învaţă ordinea.

Aşa se face educaţia.

Trebue răbdare şi stăruinţă, da; dér fără ele nu se póte.

(„Alb.“) **Th. D. Speranţă.**

ECONOMIA.

Céte-va cuvinte asupra culturei ovĕsului.

Ovĕsul este una din plantele cele mai puţin pretenţióse, el rĕuşesce bine pe tóte terenurile, pe luturî, nisipurî, argile compacte, terenurî turbóse etc. Reuşesce bine şi dă bóbe frumóse şi grele, cu deosebire pe terenurile bogate în calcar; în streinătate, unde calcarul (varul) lipsesce, se dă sub formă de superfosfat de calciu cam 200—250 kgr. pe hectar, care se rĕspândesce şi se îngrópă uşor puţin inainte de sĕmănat.

Chiar ca întindere, cultura ovĕsului ocupă un loc fórte mic între plantele, ce noi cultivăm, şi în loc de a merge spre crescere, din contră merge spre descrescere.

a) *Bóbele* fac la noi basa hranei cailor de trăsură şi călărit, servind ca producĕtor de forţă (escitant), fapt datorit unui corp particular, ce conţine, numit *avenină*; în stare de uruială (măcinat) formézǎ o hrană excelentă pentru boi; în aceeaşî stare dată la vacî şi oi le măresce cantitatea de lapte, la porcî de îngrăşat dă un bun gust cărnei, dat găinelor le face mai ouĕtóre.

b) *Paiele* se întrebuinţézǎ cu succes în alimentaţiunea animalelor şi s'a observat, că conţin, în termen mediu, mai multă proteină brută în comparaţie cu paiele cerealelor de tómnă.

c) *Pléva* de ovĕs, care în majoritatea casurilor putreḑesce pe câmp séu arde, formézǎ unul din cele mai bune substanţe, ce póte servi în alimentaţiunea vitelor, şi anume, în amestec cu sfecle séu cartofî.

Din cele spuse până aci, cred că se vede destul de clar multiplele întrebuinţărî ale ovĕsului şi pe nedrept se lasă acéstă cultură în voia întêmplărei, sĕmĕnând ovĕsul pe suprafeţe micî şi în condiţiunî próste. S'a semănat astfel pentru cuvêntul, că e eftin, eftinătate, care cred că se compenséză prin producţiune, ér în 1901 şi prin preţ, care e destul de ridicat.

Acelaşî lucru, ce se observă la noi, se observă şi în streinătate şi, în special în Franţa s'a remarcat, că se sémĕnă prea puţin ovĕs şi în condiţiunî prea próste, din care causă producţiunea scade pe fie-care an cu 25%, pe când preţul se urcă cu 20%.

In Franţa, după d-l Géré producţiunea scade din causă că fie-care agricultor nu sémĕnă decât suprafaţa strict necesară ce-i trebue pentru alimentaţiunea vitelor, ér când recolta e slabă cumpĕră dela alţiî, cum s'a întêmplat în 1901, în care se estimézǎ, că s'a important aproximativ 4 milióne de quintale, ceea-ce represintă o valóre de 75 milióne lei.

Importul cel mare de ovĕs, ce l'a făcut Franţa în 1901 a făcut pe toţî cultivatorii sĕ-şî îndrepte privirile asupra acestei importate culturî.

Decă la noi nu s'ar semăna, ca întindere, mai mult ovĕs, dér cel puţin sĕ i-se dea şi lui îngrijirî mai bune; o arătură bună de tómnă şi o sĕmînţă bună, sunt condiţiunile principale pentru buna lui reuşită.

In privinţa seminţei ţin sĕ spun, că la noi se dă prea puţină atenţiune, se sĕmănă an după an aceeaşî sĕmînţă, fără a o mai selecţiona séu chiar schimba cu o altă produsă de cultivatoriî, ce se ocupă exclusiv cu cultura plantelor pentru producerea de seminţe; prin întrebuinţarea aceleaşî seminţe plantele îşî perd calităţile şi ne dau un produs slab şi fără beneficiî reale.

Sunt o mulţime de varietăţî de ovĕs şi care, în general, se despart în 2 categoriî, după culóre, în ovese albe şi ovese negre.

Intre ovesele albe putem cita: ovĕsul Ligovo, galben, gigantic, Anderbeck, alb de Podolia, de România şi altele.

Intre ovesele negre putem cita: Noir Coulomiers, ovĕs cenuşiu de Houdan, ovĕs negru de Ungaria. ovĕs de Brie, de Bretania, de Moldova şi altele.

Orî care ar fi varietatea ce se cultivă, trebue luată din loc sigur, pentru a nu fi degenerată. Alegênd o sĕmînţă bună şi preparând bine terenul, natural că producţiunea se va mări şi, pe lângă multiplele lui întrebuinţărî, adăogând că şi preţul lui se ridică din ce în ce, cultura ovĕsului ne va aduce folóse reale şi odată cu Delval voiŭ spune şi eu: *Agricultorî, gândiţi-vĕ la ovĕs.*

(„J. S. C. Agr.“) **E. Petrini,** agronom.

Ceva despre îngrijirea pomilor roditorî în cursul primăverei.

Curăţirea ramurilor. Tóte ramurile uscate, precum şi ramurile, carî sunt prea dese şi carî se încrucişézǎ înlăuntrul corónei, trebue sĕ se tae cu ferestrăul cât se póte de aprópe de ramura principală şi în mod pieziş, ér tăietura, după-ce s'a netedit cu cuţitul, se unge cu baligă de bou, cu pămênt lutos séu păcură. Lăstarii, carî cresc din tulpină séu din rădĕcină, trebue tăiaţî. O coronă prea désă nu póte sĕ producă róde multe şi gustóse. Dintre toţî pomii roditorî numai la nuc se vor face curăţiturile în mod deosebit.

Intinerirea pomilor bĕtrânî se face prin tăerea ramurilor bĕtrâne cam de o jumĕtate metru de la tulpina mamă, pentru a da lăstarî din nou, séu se tae ramurele bĕtrâne şi se lasă cele mai tinere, ca mustul séu mâzga sĕ pótă circula, fără ca sĕ fie împedecată. Acéstă tăere se face atuncî, când pomul nu mai produce róde de loc, séu fórte puţine. Prunul şi caisul trebue reîntinerit tot-déuna din 10—10 anî.

Reultoirea. Decă pomii sunt sterpî de soiul lor, se altoesc pentru a doua óră în luna Aprilie séu Maiŭ. Altoirea se face în cóje séu în despicătură. Se scurtézǎ ramurile, carî se altoesc, lăsând dedesubtul tăeturei o ramură mai mică, ca sĕ pótă circula (umbla) sucul (mâzga), ér ramurile carî nu se altoesc, se tae pe rênd în timp de 2 séu 3 anî.

Săpatul şi gunoitul pomilor. Pomii roditorî trebue săpaţî cel puţin odată pe an: tómna séu primăvara, fiind-că fac póme mai multe şi mai bune. Inainte de a săpa pomii se curăţă érba séu alte buruenî, carî au crescut în timpul anului, cu sapa, şi după aceea sĕ sapă pămêntul cu casmaua (hîrleţul, arşeul) de jur împrejurul pomului, cam de un metru. La săpat trebue băgat de sémă sĕ nu se vateme rădĕcinile, carî sunt mai la suprafaţa pămêntului. Décă pămêntul este mai lutos, se póte săpa mai adênc; ér décă este, mai năsipos mai în faţă, ca sĕ nu ajungă arşiţa sórelui până la rădĕcinî şi astfel sĕ facă mai mult rĕu, decât bine. Pămêntul săpat este bine a se amesteca cu gunoiŭ putred, ca sĕ créscă şi sĕ rodéscă mai bine. Gunoitul se póte face din doi în doi anî. După ce s'a săpat, se potrivesce cu grebla, astfel încât se formeze ca fundul unei căldărî, ca apa de plóie sĕ se pótă stringe cât mai mult la rădĕcină, ca pomul în timp de secetă sĕ nu sufere în crescerea lui din lipsă de umeḑélă.

(„B. E.“)

POVEŢE.

Cleiŭ de lipit spărturile la vasele de lemn. După cum se scie, vasele de lemn şi în deosebî buţile, butóiele, vedrele şi alte lucrurî, capĕtă une-orî crepăturî şi găurele. Un cleiŭ fórte trainic dobêndim, décă topim împreună într'un vas, pe cărbunî aprinşî, şi anume: 6 părţî unsóre de porc (untură), 4 părţî sare şi $3^1/_3$ părţî cérǎ, adăugênd în urmă 4 părţî cenuşe cernută, de fag. Cleiul astfel preparat se aplică în stare caldă. Prisosul se păstrézǎ la un loc uscat, într'o sticlă séu alt-ceva. Pentru a-l putê întrebuinţa, ajunge sĕ-l încălḑim mai întâiŭ. Crepăturile se pot astupa şi cu un amestec din 2 părţî sĕu, tot atât cérǎ şi o parte praf de marmură. La crepăturile mai micî se póte aplica chiar şi numai sĕu, care se presară cu ciment mĕrunt, séu cenuşă.

Iérba mare.

La întrebarea pusă în Nr. 55 al „G. Tr.“ asupra rădĕcinei de iérbă mare, Vĕ comunic următórele:

Numele ei botanic e *Inula Helenium*, Radix Enulae, Radix Helenii séu Radix Inulae, nemţesce Alant, Alantwurzel, Helenkraut, Glockenwurzel, Franţuzesce Aunée, Aulnée, Oeil de Cheval. Plantă ce cresce prin Europa de mijloc, adecă şi pe la noi în locurî umbróse, pe lângă gardurî. Cresce până la o înălţime de doi metri. In unele locurî se cultivă prin grădinî, pentru florile ei galbene şi pentru rădĕcina, care are mai multe întrebuinţărî. In farmacii se găsesce numai rădĕcina uscată, tăiată transversal, séu longitudinal. Intrebuinţarea ei — deşi fórte rară — e datorită substanţelor aromatice, ce ea conţine. Tóte aromaticele, începênd cu terebinthina şi Eucaliptul sunt întrebuinţate cu succes contra ofticei, astfel şi iérba mare.

Proprietăţile sale medicale sunt: tonice, excitante, dioforetice şi e recomandată cu deosebire la Catharele chronice.

Se mai dă în casurî de slăbiciune generală la fetele tinere când nu au menstruaţia regulată. In luna Martie femeile îşî spală pĕrul cu ciaiŭ de iérbă mare, ca sĕ créscă.

Rădĕcina fiind fórte aromatică se afumă cu ea prin casă.

Se administrézǎ în praf 2—4 grame, infusie (ciaiŭ) 20‰, dulceţă 4—8 grame, Tinctură 2—8 gr., vin 15—60 gr., sirop 20—60 gr., decocţiune 20‰.

Intern se dă infusiunea, extern decocţiunea. Infusiunea se face ca un ciaiŭ obicînuit, ér decocţiunea fierbându-se apa împreună cu rădĕcina 15 minute.

Petra, farmacist.

Căsĕtoria la diferitele popóre.

Originea familiei începe, pe pămênt, din momentul când s'a creat între părinţî şi copiî o legătură durabilă, fie-care popor avênd însĕ o idee diferită asupra ei. Negroizii, carî trăesc prin pădurile insulei Borneo, nu au chiar astăḑî vre-o idee despre familie, ci formând cete întocmai ca maimuţele, nasc copiî pe sub arborî şi nu sciu de dênşiî, decât numai atâta timp, cât nu le sunt absolut indispensabilî, urmând în tot exemplul celorlalte animale. La popórele tropicale copiiî trăesc în mijlocul cetelor, fără a-şî da socotélă, carî le sunt părinţiî; ér femeile tribului se ocupă de toţî copiiî în tocmai precum îngrijesc şi de tóte celelalte nevoi ale vieţiî, fără a da vre-o deosebită atenţiune aceluia, care este al lor. In Noua-Galie-de-Sud (Oceania) fie-care trib coprinde două cete şi unirea nu este permisă, decât numai între membriî din cele două cete, adecă bărbatul trebue sĕ fie din o cétă, ér femeia din cealaltă şi chiar după unire fie-care îşî păstrézǎ céta lui. Sunt alte triburî prin Australia, la carî avem filiaţiunea femeninǎ, adecă urmaşul unui om este fiul surorei sale. In insulele Andamane şi la istmul Darieu femeile socotesc ca nepoliticos a nu primi declaraţiunile cuiva. Sontaliî (trib din India) se căsĕtoresc o dată pe an, şi atuncî toţî candidaţiî la căsĕtorie trăesc împreună cu viitórele lor soţiî timp de şése ḑile, după care interval fie-care păreche se duce la casa ei. In Noua-Zelandă tînĕrul, care vré sĕ se căsĕtoréscă, se înţelege cu părinţiî fetei şi apoi trebue sĕ se prefacă că le fură, însĕ acéstă prefacere dă loc la scene tragicomice, de-óre-ce fetele din acéstă regiune, fiind de regulă fórte robuste, opun o mare resistenţă şi lupta durézǎ césurî întregî, rupêndu-şî atât ginerile, cât şi mirésa tóte hainele, ba de multe-orî se întêmplă, ca după tótă truda, mirésa sĕ reuşéscă a fugi, şi atuncî comedia trebue sĕ se repete érăşî dela început. Locuitoriî numiţî Ahitţî (din insulele Filipine) îşî lasă fiica pe care doresc sĕ o căsĕtoréscă în vre-o pădure; aci fata aşteptă până la rĕsărirea sórelui şi, décă de atuncî şi până la apunere se găsesce vr'un tînĕr, care sĕ o pótă prinde, atuncî cu voie séu fără, ea devine soţia tînĕrului. Nomaḑiî din părţile centrale ale

Asiei fac din căsătorie un fel de vînătóre (nu însĕ de zestre ca la europenĭ). La Calmucĭ, fata pornesce în góna calului, ér tînĕrul o urmăresce, şi décă reuşesce a o ajunge mai înainte de a reîntra în curtea părinţilor ei, atuncĭ îi devine soţie, ér în casul contrar nu. Mongoliĭ, după-ce se învoesc asupra căsătoriei, ascund pe mirésă şi apoi ginerile trebue sĕ o caute până-ce o găsesce şi atuncĭ îi devine soţie. Poporul Camciadal are obiceiul, că ginerile trebue mai întâiu sĕ servéscă pe socru timp de câţĭ-va anĭ şi după-ce l'a mulţumit cu serviciul, apoi trebue sĕ se lupte cu fata până ce o póte răpi, însĕ în acéstă luptă tînĕrul sufere lovitur̆ atât de la mirésă, cât şi de la tóte prietenile ei. Locuitoriĭ din Bengal fac din căsĕtorie un fel de piesă comică, de-órece fac un simulacru de luptă, ér miriĭ apar vopsiţĭ cu sânge pe frunte, spre a păré că sunt rănițĭ.

Mac-Lennan în „Primitive Mariage" descrie în modul următor o căsĕtorie din provincia indiană Orissa: Campbell fiind în apropierea unui oraş a audit un mare sgomot şi credênd că este vre-o mare certă, s'a dus sĕ o vadă. Ajungênd la locul gălăgiei, vĕdu un om cărând un mare sac, împrejurul omului erau vre-o trei-decĭ de tinerĭ, carĭ îl apĕrau contra loviturilor unei cete de femei tinere. Cerênd esplicaţie, 'i se spune, că omul este un ginere, er sacul cuprinde pe mirésă, pe care o duce în satul lui; tinerile femei sunt amicile miresei, carĭ caută sĕ o scape, lovind cu bolovanĭ şi ciomege pe tinĕr. Óre nu găsim óreşicare asemĕnare între fapta amicelor miresei din Orissa şi multe din amicele mireselor europene, carĭ, décă nu cu bolovanĭ şi ciomege, dér cu vorbe dulcĭ caută a lovi în logodnicul prietenei lor?

La Mandingiĭ din Africa tînĕrul, după-ce se înţelege cu viitoriĭ sĕĭ socri, trebue sĕ vie la casa viitórei sale şi sĕ o răpéscă în faţa întregei ei familiĭ, care ride de văităturile tinerei fete. Eschimoşiĭ din nordul Americei au regulĭ şi mai curióse, a-a la ei mirésa trebue sĕ plângă şi sĕ se vaete tot drumul dela casa ei şi până la întrarea casei ginerului, ér aci de odată trebue sĕ arate cea mai mare veselie posibilă. In Groenlanda mirele este ceva mai garantat în contra bătăilor, de-óre-ce nu merge el însuşĭ spre a-şĭ răpi viitórea soţie, ci trimete vre-o dóuĕ séu trei femei bĕtrâne, pe carĭ însĕ trebue se le plătéscă bine.

In Ţéra-de-foc mirele îşĭ fură cu luntrea pe viitórea sa jumĕtate; ér în Guatemala se vede, că gineriĭ au o căutare mai mare, de-órece socriĭ sunt obligaţĭ a venĭ ei înşişĭ la ginere acasă, aducênd bine înţeles şi pe viitórea soţie. In fine răpirea este în obiceiŭ şi la multe din popórele Europei; se scie, că şi la ţĕraniĭ noştri sĕ practică câte-odată acest obiceiŭ.

Din studiile făcute de sociologĭ s'a dovedit, că captura la căsĕtorie există în: Australia, Noua-Zelandă, Malaesia, Micromesia, Indochina, India, Siberia, Turkestan, Arabia, Asia apusénă, Africa, la Piele roşiĭ din America şi la unele din popórele Europei. Pe lângă acestea se mai găsesc apoi şi alte o mulţime de obiceiurĭ variate, carĭ ne arată, că diferitele popóre au opiniunĭ cu totul deosebite asupra căsĕtoriei.

Vorbe înțelepte.*)

Acum, în loc de arme curate, lucitóre,
Eu vĕd, că se preferă hulirea mânjitóre.
Orĭ-cine stă 'n arenă de tină are parte...
Eu, nedeprins cu tina, mĕ ţin de ea de-
[parte.

Alexandri.

Nicĭ un viţiu nu e aşa de îndrăsneţ, ca sĕ nu-şĭ împodobéscă fruntea cu un semn al virtuţii.

Shakespeare.

Cântarea-i mângăierea celor-ce pătimesc.

D. Petrino.

Cine vede greşelile şi nu vede şi pricinile lor, nu vede decât jumĕtate; cine vede însĕ şi pricinele, îşĭ schimbă mânia în compătimire.

Herder.

Cine crede, că prin profesarea unei serii de frase a înlocuit munca, decĭ libertatea şi cultura, acela se prenumĕră, fără s'o scie, între parasiţii societăţii omenescĭ, între aceia, carĭ trăiesc pe pământ spre blestemul, ruşinea şi demoralisarea poporului.

Eminescu.

In pretenţiunea etică a popórelor deşteptate la consciinţa lor naţională pentru o liberă desvoltare şi pentru a fi recunoscute ca subiecte naturale ale statului, — zace esenţa şi tot-odată profunda îndreptăţire morală a ideii de naţionalitate.

Alex. Mocsonyi.

Vai! Patria se pierde, căcĭ inimĭ nu mai sunt!

Nicoleanu.

O educaţiune în sens cosmopolit, care ar avé tendinţa sĕ facă pe tinerime sĕ nu aparţină nicĭ unei naţiunĭ, ci omenirei în general, în abstract, e o utopie. Prin o asemenea educaţiune, fără caracter naţional pronunţat, nu s'ar produce decât caractere omenescĭ bastarde. Nicĭ o naţiune cu consciinţă de sine nu póte dori ca sĕ se formeze ast-fel de caractere în sînul ei.

I. Popescu-Sibiiu,
Educaţiunea naţională.

Esperienţa e ca stéua polară, ea nu le luminéză ómenilor decât séra.

La Rochefoucauld.

Când dicem Român, fantasma psihologică care trece pe dinaintea ochilor noştri, e un om al cărui semn distinctiv e adevĕrul.

Rĕu séu bun, Românul e adevĕrat. Inteligent fără viclenie, rĕu — décă e rĕu — fără făţărnicie; bun fără slăbiciune, c'un cuvênt, mi-se pare că atât calităţile, cât şi defectele Românului sunt întregĭ, neînchircite; el se arată cum e. N'are o cocóşă intelectuală séu fisică ce caută a o ascunde, nu are apucăturile omului slab; îi lipsesce acel iz de slăbiciune, care precumpănesce în fenomenele vieţii nóstre publice sub forma linsă a bizantinismului şi a espedientelor.

Tóte figurile acele făţarnice şi rele, viclene, fără inteligenţă, tóte acele câte ascund o duplicitate în espresie, ceva hibrid, nu încap în cadrul noţiunii „Român".

Eminescu.

Nu ar esista o cestie socială, décă bogătaşii ar fi fost pătrunşĭ de iubirea de ómenĭ.

Maria von Ebner-Eschenbach.

Noul Testament este pentru noi încă o carte cu şépte peceţĭ. In creştinism, sunt vecĭnice adevĕrurĭ de studiat.

Novalis.

*) Culese de A. C. Popoviciĭ. Editura „Minerva" Bucurescĭ. 1 Leu 50 banĭ.

MULTE ŞI DE TÓTE.

Un copil cuminte pentru norocul părinţilor lui.

La Paris pe strada Des deux Enfants se plimba o femeia frumuşică cu fetiţa sa de şése anĭ. In plimbare s'a întâlnit cu bărbatul ei, care a părăsit'o de câte-va lunĭ. Bărbatul era incasator la o bancă mare şi ţinea în mânĭ o cutie de aramă, în care erau 250.000 francĭ. Când a observat pe nevasta şi copiliţa sa, a pus cutia pe marginea trotuarului, şĭ-a îmbrăţişat fetiţa şi a început a vorbi cu nevasta sa. Femeia i a făcut reproşurĭ pentru necredinţă şi bărbatul i-a rĕspuns fórte iritat. Certa a atras o mulţime de ómenĭ lângă ei. A venit îndată şi poliţia, care i-au condus pe amêndoi la poliţie.

Acolo i-a venit în minte bărbatului că a uitat banii pe trotoar. Inspăimêntat a alergat îndĕrĕt la locul unde s'a fost întâlnit cu nevasta sa. Fetiţa şedea încă pe marginea trotuarului şi păzia cutia. Când fetiţa vĕdŭ pe tatăl ei apropiindu-se, îl întrebă:

— Tată, tu ai perdut asta?

Din cale afară fericit îşĭ ridică părintele copilul şi-i acoperi faţa de sărutărĭ. Cu fericire a alergat îndĕrĕt la poliţie unde s'a putut încă întâlni cu nevasta sa. Acolo îndată în faţa celor de la poliţie s'au împăcat şi de atuncĭ e sfântă pace între ei.

*

Cum fură Turcii.

La Smirna s'a făcut o mare defraudare. Casierul primăriei, Emin Efendi, a dispărut din timpul sĕrbătorilor Curban-Bairam.

El şi a cerut concediu pe motiv de bólă. Prelungirea absenţei sale a dat loc la bănuelĭ şi s'a găsit că Emin Efendi nu a fost de loc acasă, de sĕptĕmânĭ întregĭ.

S'a numit o comisiune sĕ verifice socotelile şi s'a găsit o lipsă în casă de aprópe 60.000 de francĭ.

Se crede, că Emin Efendi a spălat putina, mergênd în America.

Este primul turc, care a făcut o defraudare după sistemul european.

Până acum nicĭ un turc, care a furat, n'a simţit nevoia plecărei în America.

POSTA REDACȚIUNEI.

Un preot doresce a înfiinţa în parochia sa o „*Reuniune de femei pentru ajutorarea şi împodobirea bisericei*". Preoţii, în parochiile cărora esistă astfel de reuniunĭ, sunt rugaţĭ a trimite un esemplar din statute la redacţia nóstră, spre a se pute transmite preotului doritor de a împodobi casa Domnului.

Calendarul sĕptĕmânei.

MARTIE. (1903) are 31 dile. GERMENAR.

Dilele	Călend. Iul v.	Călend. Greg.
Dum.	16 Sf. m. Sav. Papa	29 Iudica. Eust.
Lunĭ.	17 Alexa	30 Quirinus
Marţĭ	18 S. Ciril Aep. Ier.	31 Amos
Merc.	19 Hrisan. şi Darie	1 **April.** Hugo
Joi	20 Ssfţi. uc. în munţi	2 Francisc
Viner	21 C. păr Iacob	3 Richard
Sâm.	22 S. m. p. Vasilie	4 Amalia

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 27 Martie 1903

Mésura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	13	50
"	Grâu mijlociu . . .	13	20
"	Grâu mai slab . . .	13	10
"	Grâu amestecat . .	9	90
"	Secară frumósă. . .	8	30
"	Sĕcară mijlocia. . .	8	—
"	Orz frumos	7	60
"	Orz mijlociu. . . .	7	40
"	Ovĕs frumos. . . .	5	50
"	Ovĕs mijlociu . . .	5	30
"	Cucuruz	9	50
"	Mălaiu (meiu) . . .	8	—
"	Mazăre.	16	—
"	Linte	16	—
"	Fasole	16	—
"	Sĕmênţă de in . . .	17	70
"	Sĕmênţă de cânepă .	7	60
"	Cartofĭ.	1	40
"	Măzăriche.	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	88
"	Carne de porc . . .	1	12
"	Carne de berbece. .	—	72
100 kil.	Sĕu de vită prospĕt .	44	—
"	Sĕu de vită topit . .	64	—

Têrgul de rimători din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 26 Martie n. de 28,344 capete, la 25 Martie au întrat 2149 capete şi au eşit 640 capete, rĕmânênd la 26 Martie n. un numĕr de 29,813 capete.

Se notéză marfa ungurésca: veche grea dela 128—130 fil. tînĕră grea dela 139—140 fil., de mijloc dela 138—139 fil. — Sêrbéscă: grea 135—137 fil., de mijloc 134—135 fil., uşóră 132—134 fil. kilogramul

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**